

Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani

OBVESTILA

republiške matične službe

1980

št. 2

V s e b i n a

str.

Ivo Pintarič: Pridobivanje strokovnih kvalifikacij bibliotekarske stroke	I
Program strokovnih izpitov za prizna- vanje kvalifikacij bibliotekarske stroke	1
Seznam literature za pripravo na strokovne izpite	22
Preizkus znanja	36
Prijave k strokovnim in specialističnim izpitom, prošnje za priznavanje kvalifikacij	40

PRIDOBIVANJE STROKOVNIH KVALIFIKACIJ

BIBLIOTEKARSKE STROKE

Ivo Pintarič

1. U v o d

Strokovno izobraževanje in izpopolnjevanje delavcev v zavodih s področja kulture (muzeji, knjižnice, arhivi, spomeniško varstvo), ki je bilo urejeno v Zakonu o javnih uslužbencih, je z odpravo tega zakona skladno z določbami Temeljnega zakona o delovnih razmerjih iz leta 1965 prešlo v pristojnost delovnih organizacij samih. Ta zakon je namreč pooblastil delovne organizacije, da s svojimi splošnimi akti predpišejo posebne pogoje za sprejem svojih delavcev v delovno razmerje. Delovne organizacije so torej dobile zakonsko možnost, da popolnoma samostojno določajo sprejemne pogoje, in sicer na način, ki najbolj ustreza posebnostim delovnega procesa ter naravi njihovega dela. Ti posebni pogoji pa naj bi vsebovali vse tiste specialnosti in vse specifične zahtevke, ki jih mora novodošli delavec izpolnjevati oziroma si jih mora v času svoje pripravniške dobe pridobiti. Tu niso bile mišljene samo ozke strokovne delovne sposobnosti, temveč tudi vse druge sposobnosti, ki so potrebne za nemoteno in uspešno opravljanje določenih in v samoupravnih aktih predvidenih delovnih nalog, kot npr. šolska izobrazba,

II.

strokovna izobrazba, izkušnost, organizacijske sposobnosti in podobno. Delovne organizacije naj bi vse te zahteve preverjale s posebno preizkušnjo, in sicer ob koncu delavčeve tako imenovane pripravniške dobe. Toda ne glede na to novo stanje in dejanske možnosti, je bila tedaj še vedno zelo živo prisotna misel, da bi tudi še v prihodnje ostala kot nujna oblika ugotavljanja pridobljenega znanja, predvsem seveda strokovnega, oblika preverjanja s strokovnimi izpiti. Ta težnja je bila zlasti živa na tistih strokovnih področjih, kjer je institut strokovnih izpitov potekal brez težav in se je popolnoma naravno odvijal.

Novi predpisi so strokovno izobraževanje, kakor tudi kontrolo pridobljenega znanja delavca-pripravnika, vsaj teoretično, postavili na popolnoma novo osnovo. A praktično, v vsakdanjem delu in praksi, je nastala dokajšnja praznina glede priznavanja posameznih vrst strokovnih kvalifikacij, ki je dokaj uspešno potekala po dotedanjih, a odpravljenih predpisih. Ker nadaljnje delovanje komisij za opravljanje strokovnih izpitov v posameznih strokah tako nenadoma ni imelo več zakonske osnove, se je tedaj upravičeno postavljalo ne le vprašanje obstoja in delovanja teh komisij, ampak tudi obstoja strokovnih izpitov in enotnega sistema preverjanja znanja nasploh. Zakaj zakonska določila so bila zelo jasna. Še jasnejša pa so prinesli predpisi o pripravništvu. Preizkušnja v delovni organizaciji naj bi zamenjala dotedanjo obliko strokovnih izpitov, ki so bili organizirani in vodeni centralistično, saj je namreč ustanovitev in celotno delo komisij temeljilo na določilih odpravljenih predpisov. V to dokaj harmonično dolgoletno in v vsakdanji praksi zelo ugodno ocenjeno sožitje

III.

pravno urejenih odnosov in strokovno praktičnih potreb strokovne prakse in teorije je zavel nov, sodobnejši veter, ki je pa žal pretil z zamrznitvijo pozitivnih strani dotedanjega sistema.

V tej neprijetni situaciji so bile knjižnične delovne organizacije in seveda knjižnični delavci sami postavljeni pred zelo kočljivo in tudi težko nalogo oziroma odločitev. Dotedanji sistem ugotavljanja in preverjanja strokovnega znanja pripravnikov v stroki po centralni republiški izpitni komisiji je bil nenadoma odpravljen in je bila ta presoja prenesena na posamezne delovne organizacije same. Grozila je torej nevarnost, da bo naš dobro uvedeni in splošno sprejeti in priznani sistem preverjanja enostavno "izginil", ker nam veljavne pravne norme niso dajale oprijemljivih opor za nadaljnje delo v tej smeri. Delovanje naše izpitne komisije je namreč postalo "ilegalno", saj so ji bile odvzete vse naloge in pravno sploh ni več obstajala. Zato smo začeli intenzivno iskati izhod iz te slepe ulice, v katero nas je popolnoma nepripravljene pripeljal razvoj in za katerega lahko ravno za področje strokovnih izpitov mirno trdimo, da je vsebinsko prehitel samega sebe ter tako naredil v praksi dokajšnjo zmedo in marsikje tudi precej škode.

Ker pa je naš Zakon o knjižnicah določal v 23. členu, da republiška matična knjižnica skrbi za vzgojo in strokovno izpopolnjevanje knjižničnega osebja, nam je s tem določilom le dal sicer res nekoliko medlo pravno osnovo za nadaljevanje naše dotedanje prakse. To se pravi - za preverjanje strokovnega znanja po enotni republiški izpitni komisiji. Vse to pa seveda v novih organizacijskih in vsebinskih pogojih ter v novi obliki, kar vse je predvidelo tudi naše slovensko strokovno bibliotekarsko društvo.

IV.

Slovenski knjižnični delavci smo namreč na svojih strokovnih posvetovanjih izrazili svoje enotno mnenje in s tem tudi mnenje slovenskih knjižničnih delovnih organizacij, da naj bi bil eden izmed načinov ugotavljanja in preverjanja strokovnega znanja pripravnikov tudi še nadalje obvezni strokovni izpit, ki je neogibno potreben za enoten sistem preverjanja strokovnega znanja in za pravilno oblikovanje celotne kadrovske politike na eni strani ter s tem v zvezi za celovitost razvoja bibliotekarske stroke na drugi strani. Zato je v nastalih novih pogojih v nekoliko nejasni pravni situaciji ter v splošni negotovosti o usodi strokovnih izpitov nasploh, na osnovi sprejetih stališč in sklepov Društva bibliotekarjev Slovenije in knjižničnih delovnih organizacij v Sloveniji prevzela organizacijo celotnega sistema strokovnih izpitov Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani kot republiška matična knjižnica, ki naj bi imenovala izpitno komisijo in izpraševalce za posamezne izpitne predmete iz vrst znanih knjižničnih strokovnjakov, določila izpitni program in strokovno literaturo, kakor tudi vse druge pogoje, ki prihajajo v poštev pri organiziranju te dejavnosti.

Sprejeta stališča bi se najbrž komu zazdela nekoliko oportunistična in nazadnjaška. Celotni razvoj demokratizacije delovnopравnih odnosov in z njimi tesno povezanih problemov je šel svojo normalno razvojno pot, toda mi knjižnični delavci smo v tem razvoju stopili korak ali dva nazaj ter se trmasto oprijeli, za tedanje gledanje namreč, "preživele" oblike strokovnih izpitov. Toda ta korak nazaj je bil le navidezen. V resnici pa smo sledili razvoju in danes lahko z velikim veseljem in tudi ponosom ugotavljamo, da je bilo to naše tedanje "trmasto" sta-

lišče res popolnoma pravilno, ko smo pustili ob strani ozke interese posameznih knjižničnih delovnih organizacij in smo na prvo mesto postavili interese svoje stroke kot celote. To dokazuje tudi kasnejše uradno stališče in priporočilo tedanjega Republiškega sekretariata za kulturo in prosveto o tej problematiki, kakor seveda tudi "sedanji" čas, ko lahko ugotavljamo, da se na vseh področjih ponovno uvajajo strokovni izpiti in to celo z zakonskimi določili (gospodarstvo, uprava in pravosodje itd.).

Na osnovi dogovorjenega soglasja in podanih pooblastil je knjižnični svet Narodne in univerzitetne knjižnice na svoji seji dne 13. decembra 1967 ustanovil s posebnim sklepom "Komisijo za priznavanje kvalifikacij bibliotekarske stroke", ki je delovala v okviru oddelka za pospeševanje knjižničarstva. Na svoji seji dne 19. februarja 1969 pa je knjižnični svet sprejel tudi "Pravilnik o pridobivanju strokovnih kvalifikacij bibliotekarske stroke", komisija sama pa na podlagi pooblastila knjižničnega sveta "Program strokovnih izpitov" in "Seznam literature" za študij izpitnih predmetov.

Z navedenimi ukrepi smo v tej fazi negotovosti storili vse potrebne in nujne ukrepe, da smo obdržali kontinuiteto strokovnih izpitov in da se v vsakem razvoju nujne negativne strani niso škodljivo občutile, niti niso opazno vplivale na naš celotni izpitni sistem. Za našo knjižničarsko stroko lahko danes mirno trdimo, da smo ostali zvesti svoji strokovni tradiciji. Čeprav postavljeni pred kočljivo vprašanje ostati še nadalje pri starem sistemu in se tako odpovedati določenim samoupravnim pravicam, ki so nam jih dajali obstoječi pravni predpisi, ali v celoti

VI.

prevzeti zelo mikavno samoupravno urejanje tega vprašanja, smo slovenski knjižnični delavci ter naše delovne organizacije pokazali svojo visoko strokovno zavest in svojo enotnost ter obdržali strokovne izpite, ki naj tudi v prihodnosti ostanejo eden izmed osnovnih načinov ugotavljanja strokovnega znanja naših pripravnikov.

Ti prvi začetni koraki na novi poti v letu 1967, ki so bili v tedanjih pogojih zelo ostro in, kar je predvsem pomembno, enotno postavljeni, pa so se morali v teku časa ponovno prilagajati in so se seveda tudi prilagodili vsem nastajajočim spremembam tako v sami stroki kakor tudi izven nje. Nadaljnji razvoj je namreč pokazal, da je potrebno krog problemov razširiti in v samem delovanju ter hotenju preiti ozke "cehovske" meje lastne stroke in dejavnosti ter poiskati skupno pot z drugimi sorodnimi strokami oziroma dejavnostmi. Rezultati teh hotenj in razgovorov so se pokazali v letu 1973, ko je bil podpisan "Samoupravni sporazum o temeljnih strokovnih nazivih in o minimalni strokovni izobrazbi in drugih pogojih za pridobitev nazivov" med Skupnostjo arhivov Slovenije, Skupnostjo muzejev Slovenije, Skupnostjo zavodov za spomeniško varstvo Slovenije ter Narodno in univerzitetno knjižnico kot republiško matično službo. Sklenjeni sporazum je omogočil posameznim podpisnicam, da za svoje strokovno področje urejajo ne le vprašanje strokovnih izpitov, temveč celotno problematiko strokovnega razvoja in "napredovanja" zaposlenih delavcev, in to na skupno dogovorjenih osnovah in izhodiščih. Na osnovi določil citiranega samoupravnega sporazuma smo knjižnični delavci sprejeli svoj "Samoupravni sporazum o pridobivanju strokovnih kvalifikacij bibliotekarske stroke", ki so ga v imenu slovenskih knjižničnih delavcev

VII.

in knjižničnih delovnih organizacij dne 21. februarja 1975 podpisali predstavniki Narodne in univerzitetne knjižnice kot republiške matične knjižnice za SRS, Društva bibliotekarjev Slovenije, Skupne komisije za samoupravni sporazum o delitvi dohodka in osebnega dohodka s področja knjižničarstva in Pionirskega doma ter Skupnosti knjižnic Slovenije.

Na osnovi določil sprejetega samoupravnega sporazuma je knjižnični svet Narodne in univerzitetne knjižnice na svoji seji dne 28. marca 1975 imenoval "komisijo za priznanje kvalifikacij bibliotekarske stroke", komisija sama pa na svoji 1. redni seji dne 28. aprila 1975 "izpitno komisijo" s stalnimi člani in izpraševalci za posamezne izpitne predmete ter njihove namestnike. S podpisom tega samoupravnega sporazuma in imenovanjem komisij je bil tedaj zaenkrat zaključen krog reševanja problemov v zvezi z vprašanjem strokovnega "napredovanja" knjižničnih delavcev tako v samostojnih knjižničnih delovnih organizacijah kakor tudi v vseh drugih delovnih organizacijah, ki zaposlujejo te strokovnjake.

Toda čas je naredil svoje. Naš celotni družbeni razvoj je šel svojo pot in kar precej časa smo že čutili, da se mora spremeniti in dopolniti tudi ta naš pred leti dokaj uspešno in celovito uveljavljeni sistem. Sprejetje Zakona o združenem delu v letu 1976 in Zakona o delovnih razmerjih v letu 1977 pa je narekovalo nujno spremembo našega samoupravnega sporazuma in prilagoditev njegovega besedila določilom veljavne pozitivne zakonodaje. Knjižnični svet Narodne in univerzitetne knjižnice je na svoji seji dne 19. aprila 1979 imenoval novo "komisijo za priznavanje kvalifikacij bibliotekarske stroke". Komisija sama pa je na osnovi pooblastila na svoji 1. seji

VIII.

dne 16. maja 1979 imenovala stalne člane nove "izpitne komisije", ki je bila nato s sklepom z dne 4. decembra 1979 in 25. marca 1980 razširjena z določitvijo izpraševalcev za posamezne izpitne predmete ter njihovih namestnikov.

Komisija za priznavanje kvalifikacij bibliotekarske stroke je pripravila besedilo osnutka dopolnjenega in s pozitivno zakonodajo usklajenega samoupravnega sporazuma ter ga dostavila vsem samostojnim knjižničnim organizacijam združenega dela in zainteresiranim strokovnim organizacijam in komisijam v javno razpravo. Ko je besedilo osnutka samoupravnega sporazuma dobilo široko javno verifikacijo, je komisija besedilo osnutka uskladila s sprejetimi pripombami in ga nato dostavila v dokončni sprejem in podpis vsem samostojnim knjižničnim organizacijam združenega dela, Narodni in univerzitetni knjižnici kot republiški matični knjižnici za SR Slovenijo in Društvu bibliotekarjev Slovenije. Določila samoupravnega sporazuma pa veljajo od 1. januarja 1980 dalje. Morda pa ne bo odveč, če omenimo tudi to, da besedilo veljavnega samoupravnega sporazuma ni nekaj dokončno sprejetega, ampak je potrebno to besedilo še naprej oblikovati, vsebinsko dopolnjevati in prilagajati tako potrebam stroke, kakor tudi knjižnic. Zato bo komisija skozi leto zbirala vse morebitne pripombe in predloge za spremembo in bo koncem leta vse to ponovno obravnavala in če bo seveda potrebno, predlagala spremembe oziroma uskladila besedilo samoupravnega sporazuma z vsemi tehničnimi dopolnili.

Osnovna značilnost sedanjega (kakor tudi prejšnjega) samoupravnega sporazuma pa je v tem, da ne ureja samo vprašanja strokovnega statusa naših pripravnikov in strokovnih

IX.

izpitov, temveč podrobneje ureja tudi vse možne oblike strokovnega napredovanja knjižničnih delavcev, ki jih lahko ob izpolnjevanju postavljenih pogojev realizirajo knjižnični delavci v teku svojega službovanja v knjižnici.

Na osnovi določila 108. člena sprejetega in veljavnega sporazuma je komisija za priznavanje kvalifikacij bibliotekarske stroke pooblaščen, da predpiše podroben program strokovnega izpita za posamezne strokovne kvalifikacijske skupine, strokovno literaturo ter vse potrebne obrazce, ki jih določa ta sporazum in se uporabljajo v postopku za priznanje določene strokovne kvalifikacije. To gradivo je sestavni del Samoupravnega sporazuma o pridobivanju strokovnih kvalifikacij bibliotekarske stroke in kot tako seveda obvezno za vse, na kar je potrebno opozoriti vse knjižnične delavce in organizacije združenega dela, v katerih so ti delavci zaposleni.

2. P r i d o b i v a n j e k v a l i f i k a c i j

V knjižnicah zaposleni knjižnični delavci imajo po določilih samoupravnega sporazuma tri možnosti za pridobitev ustrezne strokovne bibliotekarske kvalifikacije in to:

- 1) STROKOVNI IZPIT: za pridobitev strokovne kvalifikacije KNJIŽNIČAR, VIŠJI KNJIŽNIČAR in BIBLIOTEKAR.
- 2) SPECIALISTIČNI IZPIT: za pridobitev strokovne kvalifikacije BIBLIOTEKAR SPECIALIST.

3) PRIZNANJE STROKOVNE

KVALIFIKACIJE:

za pridobitev strokovne kvalifikacije KNJIŽNIČARSKI REFERENT, VIŠJI KNJIŽNIČARSKI REFERENT, VIŠJI BIBLIOTEKAR, VIŠJI BIBLIOTEKAR SPECIALIST in BIBLIOTEKARSKI SVETOVALEC.

Za pridobitev strokovne kvalifikacije "knjižničarski referent", "višji knjižničarski referent" in "višji bibliotekar" potrebujejo kandidati za priznanje te strokovne kvalifikacije "pozitivno oceno strokovnega dela" v obdobju, ki ga določa sporazum. Za pridobitev strokovne kvalifikacije "višji bibliotekar specialist" in "bibliotekarski svetovalec" pa morajo kandidati izpolnjevati določila 93. člena sporazuma.

Iz naslednje tabele so razvidne vse te tri možnosti v shematičnem prikazu:

Izobrazbena stopnja	Strokovna kvalifikacija	Strokovni izpit	Specia= listični izpit	Priznanje strokovne kvalifikacije	
				Na podlagi po= zitivne ocene	Po določilnih 93. členu
SREDNJA	knjižničar	X			
	knjižničarski referent			X	
VIŠJA	višji knjižničar	X			
	višji knjižničarski referent			X	
VIŠOKA	bibliotekar	X			
	višji bibliotekar			X	
	bibliotekar specialist		X		
	višji bibliotekar specialist				X
	bibliotekarski svetovalec				X
	+ specializa= cija				

XII.

Seveda pa so vse te tri omenjene možnosti pridobivanja strokovnih bibliotekarskih kvalifikacij vezane na posamezne, v samoupravnem sporazumu taksativno določene zahteve, ki se morajo v posameznih primerih obvezno upoštevati. Ti zahtevki pa se nanašajo na:

- šolsko izobrazbo delavca,
- delovno dobo delavca,
- delavčevo strokovno delo v knjižnici,
- delavčevo drugo strokovno delovanje in udejstvovanje ter
- že pridobljeno strokovno kvalifikacijo.

Pri tem pa moramo poudariti, da je za vse delavce, ki se zaposlijo v knjižnici na strokovnih bibliotekarskih delovnih mestih, obvezna le prva oblika - to so strokovni izpiti. Drugi dve nadaljnji obliki pa sta seveda za knjižnične delavce neobvezni in jih delavci, ki izpolnjujejo vse zahtevane pogoje, lahko uveljavljajo, lahko jih pa tudi zanemarijo. Vse to pa seveda zavisi tako od delavcev samih, od potreb njihove organizacije združenega dela in ne nazadnje od potreb delovnih mest in z njimi tesno povezanih del in opravil.

2.1 Strokovni izpiti

Strokovni izpiti so obvezni za vse delavce, ki se v organizacijah združenega dela zaposlijo na strokovnih bibliotekarskih delih in opravilih. S strokovnim izpitom se ugotavlja in ocenjuje strokovna knjižničarska usposobljenost delavcev za samostojno opravljanje del in opravil, ki so po samoupravnih splošnih aktih predvidena za njihovo strokovno področje (delovno mesto) in spadajo v njihovo delovno obveznost, kakor seveda tudi določeno poznavanje splošnih znanj.

XIII.

Strokovni izpiti so v naši stroki vezani na eni strani predvsem na šolsko izobrazbo delavcev (na dokončano stopnjo določene šole), na drugi strani pa seveda tudi na njihovo strokovno in delovno prakso ter so enotni, ne glede na vrsto organizacije združenega dela, v kateri so delavci zaposleni.

Program strokovnih izpitov obsega splošni in posebni del. Splošni del strokovnega izpita je enoten za vse strokovne knjižnične delavce oziroma kategorije (knjižničar, višji knjižničar in bibliotekar) in obsega predvsem splošna znanja iz področja družbenopolitične ureditve, družbenoekonomske ureditve in družbenoekonomskih odnosov ter socialnega zavarovanja kakor tudi konkretnega poznavanja samoupravne problematike in aktov v delavčevi organizaciji združenega dela. Posebni del strokovnega izpita pa je v sedanjem samoupravnem sporazumu podrobneje preciziran za posamezne strokovne kategorije, in sicer:

XIV.

I Z P I T N I P R E D M E T I :		Za strokovno kvalifikacijo:		
1.	Zgodovina knjige in knjižnic	K	VK	B
2.	Splošna organizacija knjižničarstva	K	VK	B
3.	Notranja organizacija in delo knjižnic	K	VK	B
4.	Bibliografija	K	VK	B
5.	Zaščita knjižničnega gradiva	K	VK	B
6.	Informacijska služba in uporaba knjižničnega gradiva		VK	
7.	Uporaba knjižničnega gradiva in osnove informacijsko dokumentacijske dejavnosti			B
8.	Tuj jezik - aktivno			B
9.	Tuj jezik - pasivno	K	VK	B

XV.

V zvezi z obveznostjo opravljanja strokovnih izpitov je potrebno omeniti, da samoupravni sporazum tudi zelo podrobno in v določenih primerih celo taksativno navaja posamezne zahteve, ki jih morajo upoštevati kandidati, organizacije združenega dela oziroma izpitna komisija. Ti zahtevki se nanašajo:

- na pripravniško dobo in na obseg ter izvajanje programa pripravništva,
- na postopek prijavljanja k strokovnemu izpitu,
- na sestavo in delo izpitne komisije, pred katero kandidati opravljajo strokovne izpite,
- na izvedbo samih strokovnih izpitov,
- na problematiko diferencialnih strokovnih izpitov in
- na razne oprostitev posameznih izpitnih predmetov.

V zvezi s problematiko strokovnih izpitov nasploh, ne toliko v naši stroki, naj bi morda omenili še to, da so se pojavljala pred časom razna stališča in mnenja, od katerih so bila ena strokovnim izpitom naklonjena, druga pa so bila proti, češ strokovnih izpitov sploh ni treba. Žal pa so ta negativna stališča rezultati nezadostnega poznavanja celotne problematike "kadrovanja" oziroma njene celovitosti. Ker so se strokovni izpiti izluščili iz tega tako kompleksnega problema, so se taka stališča res lahko pojavljala. Če pa gledamo na to problematiko iz zornega kota časa, v katerem živimo in delamo, ter njegove neusmiljene zahteve po vedno večjem in širšem znanju, po vedno aktivnejšem strokovnem izobraževanju in izpopolnjevanju, tedaj pa se prav gotovo s strokovnimi izpiti ne smemo in tudi ne moremo soočiti kot z nekim "nujnim zlom", temveč moramo problematiko strokovnih izpitov obravnavati samo v kompleksu najrazličnejših oblik strokovnega izpopolnjevanja in izobraževanja delavcev. Strokovni izpiti

XVI.

so le prva, začetna oblika strokovnega izpopolnjevanja in izobraževanja delavcev, na osnovi katere gradijo še ostale, tako obvezne kakor tudi neobvezne oblike lastnega strokovnega, družbenopolitičnega ter splošnega izobraževanja in izpopolnjevanja.

Knjižnični delavci opravljajo strokovne izpite pred izpitno komisijo, ki jo sestavljajo stalni člani in izpraševalci oziroma njihovi namestniki.

2.2 Specialistični izpiti

Knjižnični delavci s pridobljeno strokovno kvalifikacijo bibliotekarja imajo v času svoje zaposlitve v knjižnici možnost, da si po petih letih strokovnega dela kot bibliotekarji pridobijo s specialističnim izpitom ali temu enakim izpitom iz strokovne usmeritve, ki je primerna za delo v knjižnici, strokovno kvalifikacijo "bibliotekar specialist".

Specialistične izpite opravljajo zainteresirani knjižnični delavci v dveh delih in to pismeno in ustno. Pri pismenem delu morajo obdelati in predložiti pismeno nalogo, v kateri samostojno, a pod vodstvom svojega mentora obdelajo odobreno in predhodno dogovorjeno temo z določenega strokovnega področja. In če je bila predložena pismena naloga pozitivno ocenjena, opravljajo nato še ustni del izpita, ki se pa opravi z ustnim zagovorom pismeno obdelane teme. Knjižnični delavci opravljajo specialistične izpite pred komisijo za priznavanje kvalifikacij bibliotekarske stroke.

Prav gotovo ni nakazana možnost pridobivanja strokovne kvalifikacije "bibliotekar specialist" le ena izmed stopničk na poti pridobivanja vseh možnih oblik bibliotekarskih stro-

XVII.

kovnih kvalifikacij, temveč je predvsem spodbuda našim strokovnim bibliotekarskim kadrom, da se po opravljenem strokovnem izpitu posvetijo študiju določene strokovne problematike, ki jih osebno zanima oziroma je zanimiva za knjižnico kot tako in jo teoretično obdelajo ob eventualni komparaciji z vsakodnevno knjižničarsko prakso. Zato tudi za specialistične izpite lahko trdimo, da so ena izmed dokaj konkretnih oblik sistematičnega pristopa k poglobljenemu dopolnilnemu izobraževanju knjižničnih delavcev, saj se delavci s poglobljenim teoretičnim študijem, kakor tudi s praktičnim delom spoznavajo z določeno strokovno problematiko, s katero se srečujejo na svojih "delovnih mestih" v knjižnicah, kakor seveda tudi v bibliotekarski stroki kot taki.

2.3 Priznavanje strokovnih bibliotekarskih kvalifikacij

Kot tretjo obliko oziroma možnost pridobivanja strokovnih bibliotekarskih kvalifikacij smo omenili tudi priznavanje posameznih vrst kvalifikacij, ki seveda zavise od določenih zahtevkov in pogojev. Samoupravni sporazum pozna dve možnosti takega priznavanja in sicer:

- na osnovi pozitivne ocene oziroma
- po določilih 93. člena sporazuma.

Prav gotovo je prva oblika najenostavnejša in seveda tudi najmanj zahtevna, če to gledamo s stališča delavcev in njihovih kolikor toliko vestno in uspešno opravljenih delovnih nalog. Saj imajo knjižnični delavci z opravljenim strokovnim izpitom za knjižničarja, višjega knjižničarja in bibliotekarja možnost, da si lahko pridobe strokovne kvalifikacije "knjižničarski referent", "višji knjižničarski

XVIII.

referent" in "višji bibliotekar" po preteku najmanj deset letnega dela v knjižnici in seveda pod pogojem, če so v tem času dokazali, da so sposobni tudi za uspešno opravljanje zahtevnejših del. Zahtevku samoupravnega sporazuma o tej svoji sposobnosti za opravljanje zahtevnejših strokovnih del pa delavci zadostijo s posebno pismeno izjavo oziroma oceno, iz katere je razvidno, da so res sposobni tudi za taka zahtevnejša dela in ki jo na zahtevo delavca izdajo pristojni organi upravljanja.

Pogoji za priznanje navedenih treh strokovnih kvalifikacij so vezani predvsem na opravljeni strokovni izpit za določeno strokovno kvalifikacijo, na delovno dobo in na pozitivno ocenjeno strokovno delo v tej zahtevani desetletni dobi. Priznanje teh kvalifikacij je torej vezano predvsem na redno, vsakodnevno opravljanje strokovnih del in nalog ter ne zahteva nekega posebnega teoretičnega strokovnega poglobljanja in udejstvovanja.

Toliko bolj zahtevna pa je seveda druga možnost pridobivanja kvalifikacij, to je priznanje "višji bibliotekar specialist" in "bibliotekarski svetovalec". Knjižnični delavci, ki si namreč žele pridobiti eno izmed omenjenih dveh kvalifikacij, morajo poleg splošnih pogojev o svoji strokovni praksi izpolnjevati še določene posebne, taksoaktivno postavljene zahteve oziroma strokovne pogoje. Zahtevani splošni pogoji se nanašajo predvsem na delovno dobo in na strokovno prakso, ki jo morajo prebiti v določeni strokovni kvalifikaciji pri delu v knjižnici. Tako si lahko knjižnični delavci pridobijo strokovno kvalifikacijo "višji bibliotekar specialist" po preteku najmanj petih let, ki so jih prebili na delu kot bibliotekarji specialisti, oziroma si lahko pridobijo strokovno kvalifikacijo "bibliotekarski svetovalec" po preteku najmanj

XIX.

petih let, ki so jih prebili na delu kot višji bibliotekarji specialisti. Izjemoma pa si lahko to strokovno kvalifikacijo pridobijo tudi delavci, ki so prebili na delu kot višji bibliotekarji najmanj deset let.

Posebni pogoji, ki jih morajo delavci prav tako izpolnjevati, pa so navedeni v 93. členu sporazuma in se nanašajo na določene strokovne aktivnosti izven delovnega mesta ter se preverjajo na osnovi dokazil o njihovih teoretičnih strokovnih delih in opravilih in to:

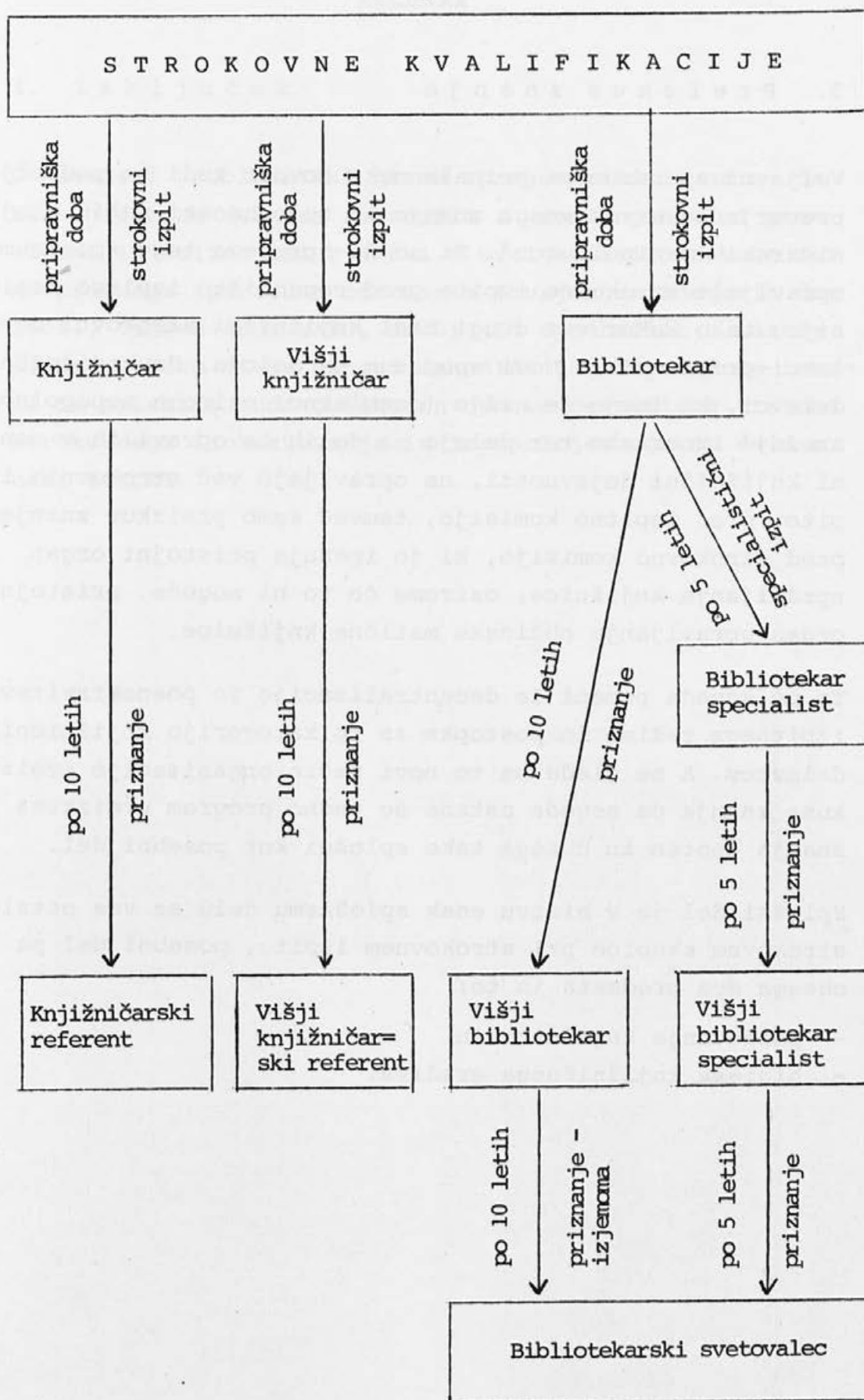
- da se odlikujejo s svojim teoretičnim delom v knjižnici in stroki (referati, ekspertize, javna strokovna predavanja itd.),
- da sodelujejo pri vzgoji strokovnih kadrov (predavanja na bibliotekarskih tečajih in šolah, objavljane učnih pripomočkov itd.),
- da so snovalci in usmerjevalci strokovnega dela na svojem področju,
- da imajo objavljena ali javnosti dostopna strokovna dela, ki so pomembna za napredek stroke.

Strokovne kvalifikacije priznava v naši stroki komisija za priznavanje kvalifikacij bibliotekarske stroke na osnovi dostavljene dokumentacije in po postopkih, ki so v samoupravnem sporazumu predvideni za posamezno vrsto strokovne kvalifikacije.

V zvezi s priznavanjem najvišje strokovne kvalifikacije v bibliotekarski stroki pa moramo omeniti tudi neko novost našega sedanjega sporazuma, ki v svojem 100. členu daje komisiji za priznavanje kvalifikacij bibliotekarske stroke možnost, da lahko izjemoma izredno zaslužnim knjižničnim delavcem, ki sicer ne izpolnjujejo osnovnega

pogoja za priznanje strokovne kvalifikacije bibliotekar=ski svetovalec, na osnovi izpolnjevanja vseh pogojev 93. člena in najmanj 20-letnega dela v stroki na delih in opravilih, ki danes zahtevajo specialna bibliotekarska znanja, prizna strokovno kvalifikacijo "častni bibliotekarski svetovalec". Priznanje te kvalifikacije pa sodi v izključno pristojnost te komisije.

Iz spodaj navedene preglednice je razvidna časovna možnost pridobivanja posameznih strokovnih kvalifikacij in možnosti uveljavljanja:

3. Preizkus znanja

Veljavni sporazum pa prinaša neko novost tudi na področju preverjanja strokovnega znanja in sposobnosti naših "knjižničarskih manipulantov". Ti so do sprejema tega sporazuma opravljali strokovne izpite pred republiško izpitno komisijo, tako kakor vsi drugi naši knjižnični strokovni delavci-pripravniki. Novi sporazum pa določa, da knjižnični delavci, ki imajo le nižjo (osemletno) oziroma nepopolno srednjo izobrazbo ter delajo na delih in opravilih v osnovni knjižnični dejavnosti, ne opravljajo več strokovnih izpitov pred izpitno komisijo, temveč samo preizkus znanja pred strokovno komisijo, ki jo imenuje pristojni organ upravljanja knjižnice, oziroma če to ni mogoče, pristojni organ upravljanja občinske matične knjižnice.

To pa seveda pomeni le decentralizacijo in poenostavitev izpitnega režima in postopka za to kategorijo knjižničnih delavcev. A ne glede na to novi način organizacije preizkusa znanja pa seveda ostane še vedno program preizkusa znanja enoten in obsega tako splošni kot posebni del.

Splošni del je v bistvu enak splošnemu delu za vse ostale strokovne skupine pri strokovnem izpitu, posebni del pa obsega dva predmeta in to:

- poslovanje knjižnice in
- higiena knjižničnega gradiva.

4. Z a k l j u č e k

O navedeni problematiki nismo spregovorili le zato, da bi knjižnične delavce seznanili z vsemi njihovimi pravicami in dolžnostmi v zvezi z uveljavitvijo novega samoupravnega sporazuma oziroma z izvajanjem njegovih določil, temveč tudi zato, da bi jih spodbudili k razmišljanju, kako bi na osnovi izhodišč tega sporazuma iskali in poiskali tudi oblike in osnove celovitega sistema strokovnega izobraževanja in izpopolnjevanja ob delu v naši stroki.

PROGRAM
STROKOVNIH IZPITOV ZA PRIZNAVANJE KVALIFIKACIJ
BIBLIOTEKARSKE STROKE

I.

Program strokovnega izpita za priznanje kvalifikacij bibliotekarske stroke obsega splošni in posebni del ter se nanaša na strokovne delavce v vseh vrstah knjižnic, ki si žele pridobiti eno od naslednjih kvalifikacij: knjižničar, višji knjižničar ali bibliotekar.

II.

Program SPLOŠNEGA DELA strokovnega izpita je enoten za vse kvalifikacije: knjižničar, višji knjižničar in bibliotekar.

I. Družbenopolitična ureditev SFRJ in SRS

Temeljna načela ustavne ureditve in socialistične samoupravne družbe. Skupnost svobodnih in enakopravnih narodov in narodnosti. Socialistična družbena ureditev. Družbena lastnina. Socialistična samoupravna demokracija. Svoboščine, pravice in dolžnosti človeka in občana. Splošna ljudska obramba. Miroljubna koeksistenca. Družbenopolitične organizacije.

Političnoteritorialna razdelitev. Državni znaki. Državljanstvo.

Družbenoekonomska ureditev. Položaj človeka v združenem delu in družbena lastnina. Združevanje dela in sredstev družbene reprodukcije. Samoupravne interesne skupnosti. Krajevna skupnost. Sredstva družbenopolitičnih organizacij in drugih družbenih organizacij. Družbenoekonomski položaj in združevanje kmetov. Samostojno osebno delo s sredstvi, ki so lastnina občanov. Družbeno planiranje. Družbeni sistem informiranja, družbeno knjigovodstvo, evidenca in statistika. Lastninskopravna razmerja. Dobrine splošnega pomena. Varstvo in izboljšanje človekovega okolja. Zagotavljanje enotnosti jugoslovanskega trga. Sredstva za skupne in splošne družbene potrebe.

Temelji družbenopolitičnega sistema. Položaj delovnih ljudi v družbenopolitičnem sistemu. Samoupravljanje v organizacijah združenega dela, v samoupravnih interesnih skupnostih in v krajevnih skupnostih. Občina. Samoupravni sporazumi in družbeni dogovori. Družbeno varstvo samoupravnih pravic in družbene lastnine. Skupščinski sistem.

Svoboščine, pravice in dolžnosti človeka in občana. Splošno. Posebne pravice narodnosti.

Ustavnost in zakonitost. Ustavna sodišča.

Sodstvo in javno tožilstvo.

Družbeni pravobranilec samoupravljanja.

Ljudska obramba.

Družbena samozaščita.

Federacija. Odnosi v federaciji. Pravice in dolžnosti federacije. Organizacija federacije. Skupščina SFRJ. Predsedstvo SFRJ. Predsednik republike in Svet federacije. Zvezni izvršni svet. Zvezni upravni organi. Sprememba ustave SFRJ.

Republika. Pravice in dolžnosti republike. Skupščina republike. Predsedstvo republike. Republiški izvršni svet. Republiški upravni organi. Sprememba republiške ustave.

Občina. Uresničevanje samoupravljanja v občini. Samoupravljanje v združenem delu, v samoupravnih interesnih skupnostih in v krajevnih skupnostih. Skupščinski sistem. Oblike osebnega izjavljanja v občini.

Pravice in dolžnosti občine. Družbeno planiranje. Gospodarstvo in družbene dejavnosti. Urejanje prostora. Varstvo človekovega okolja. Ljudska obramba in družbena samozaščita. Družbeno varstvo samoupravnih pravic in družbene lastnine. Družbenopolitične organizacije.

Občinska skupščina. Položaj in pristojnosti. Sestava. Pristojnosti in delo zborov. Predsednik, podpredsednik skupščine in predsedniki zborov. Sekretar občinske skupščine. Delovna telesa občinske skupščine in njenih zborov.

Izbršni svet občinske skupščine.

Upravni organj občinske skupščine.

Akti občinske skupščine in njenih organov.

Družbeni sveti.

Javnost dela organov in organizacij.

Odgovornost nosilcev samoupravnih javnih funkcij.

Sodelovanje občine z drugimi družbenopolitičnimi skupnostmi in organizacijami.

Sprememba stauta občine.

Krajevna skupnost, temeljne pravice in dolžnosti delovnih ljudi in občanov v krajevni skupnosti. Način urejanja skupnih interesov in zadovoljevanje skupnih potreb v krajevni skupnosti. Materialna osnova za uresničevanje skupnih potreb. Programiranje nalog krajevne skupnosti.

Samoupravljanje v krajevni skupnosti. Referendum. Javna razprava in anketa. Zbor stanovalcev. Skupščina delegatov krajevne skupnosti. Predsednik skupščine delegatov. Svet krajevne skupnosti. Predsednik sveta krajevne skupnosti. Komisija sveta krajevne skupnosti. Tajnik krajevne skupnosti. Poravnalni svet. Svet potrošnikov in porabnikov dobrin in uslug.

Delegacije krajevne skupnosti. Delegacije v zbor krajevnih skupnosti občine. Delegacija v skupščinah samoupravnih interesnih skupnosti.

Ljudska obramba in družbena samozaščita. Ljudska obramba, teritorialna obramba, civilna zaščita, družbena samozaščita in narodna zaščita.

Družbenopolitična organizacija v krajevni skupnosti.

Sodelovanje krajevne skupnosti z družbenopolitičnimi skupnostmi, organizacijami združenega dela, družbenopolitičnimi in družbenimi organizacijami ter društvi, povezovanje z drugimi krajevnimi skupnostmi.

Javnost dela krajevne skupnosti.

Splošni akti krajevne skupnosti.

2. Družbenoekonomska ureditev in položaj organizacij združenega dela

Temeljna načela.

Odnosi pri pridobivanju dohodka. Družbenoekonomska vsebina dohodka. Podlage za pridobivanje dohodka. Družbenoekonomski položaj delovnih ljudi, ki z osebnim delom samostojno opravljajo poklicno dejavnost.

Odnosi pri razporejanju dohodka in čistega dohodka. Ugotavljanje dohodka. Razporejanje čistega dohodka. Delitev sredstev za osebne dohodke delavcev, Izkazovanje dohodka.

Pravice, obveznosti in odgovornosti organov družbenopolitičnih skupnosti pri pridobivanju in delitvi dohodka.

Medsebojan delovna razmerja delavcev v združenem delu. Splošna načela. Sklenitev delovnega razmerja. Določanje pravic, obveznosti in odgovornosti delavcev v delovnem razmerju. Odgovornost za delovne obveznosti. Prenehanje delovnega razmerja.

Varstvo pravic delavcev.

Upravljanje družbenih sredstev. Pravice, obveznosti in odgovornosti delavcev in drugih delovnih ljudi glede uporabe, upravljanja in razpolaganja z družbenimi sredstvi. Pravice, obveznosti in odgovornosti družbenih pravnih oseb v pravnem prometu družbenih sredstev.

Povezovanje samostojnega osebnega dela v sistem samoupravnega združenega dela. Združevanje kmetov. Združevanje samostojnega osebnega dela s sredstvi v lasti občanov z združenim delom z družbenimi sredstvi.

Oblike združevanja dela in sredstev. Temeljna organizacija združenega dela. Delovna organizacija. Združitev v sestavljeno organizacijo združenega dela. Združitev organizacij združenega dela v druge oblike združevanja dela in sredstev. Delovne skupnosti za opravljanje del skupnega pomena.

Določitev in registriranje statusa organizacije združenega dela. Dejavnost, firma oziroma ime in sedež. Zastopanje in predstavljanje organizacije združenega dela. Poslovna tajnost. Sodni register.

Odločanje delavcev. Oblike odločanja. Odločanje z osebnim izjavljanjem. Odločanje po delegatih in delegacijah.

Organi upravljanja in drugi organi. Organi temeljne organizacije združenega dela. Organi delovne organizacije. Organi sestavljene organizacije. Organi drugih oblik združevanja dela in sredstev. Organi delovne skupnosti.

Obveščanje delavcev v združenem delu.

Samoupravna delavska kontrola.

Odgovornost za opravljanje samoupravljalških funkcij.

Družbeni dogovori, samoupravni sporazumi in drugi samoupravni splošni akti. Splošna načela. Družbeni dogovori. Samoupravni sporazumi. Drugi samoupravni splošni akti.

Družbeno varstvo samoupravnih pravic in družbene lastnine. Oblike in ukrepi družbenega varstva. Reševanje sporov, ki jih ni bilo mogoče rešiti po redni poti. Nadzorstvo nad zakonitostjo dela organizacij združenega dela.

Gospodarski prestopki. Prekrški.

3. Družbenoekonomski odnosi delavcev v združenem delu

Temeljna načela. Medsebojan razmerja delavcev v združenem delu. Ustavna načela. Pozitivni predpisi s področja medsebojnih delovnih razmerij. Samoupravno urejanje delovnih razmerij delavcev v združenem delu.

Sklenitev delovnega razmerja. Postopek in način sklepanja. Pogoji za pridobitev statusa delavca v združenem delu. Strokovna izobrazba. Pripravištvo. Razporejanje delavcev na dela oziroma naloge.

Pravice, odgovornosti in obveznosti delavcev. Način določanja pravic, odgovornosti in obveznosti. Delovni čas. Odmori, počitki in dopusti. Osebni dohodki delavcev. Zajamčeni osebni dohodek. Izobraževanje delavcev.

Varstvo pri delu. Splošno o varstvu pri delu. Varstvo materinstva in pravice delavcev, ki skrbijo za otroke. Varstvo mladine in invalidnih oseb.

Odgovornost delavcev za delovne obveznosti. Disciplinska odgovornost. Odškodninska odgovornost. Odstranitev delavca z dela.

Prenehanje delovnega razmerja. Razlogi prenehanja.

Varstvo pravic delavcev. Uresničevanje varstva.

Delo na domu.

Urejanje delovnih razmerij med delavci in delovnimi ljudmi, ki samostojno opravljajo dejavnost z osebnim delom s sredstvi v lasti občanov oziroma s civilnopravnimi in fizičnimi osebami. Kolektivna pogodba.

Začasno ali občasno delo. Pogodba o delu.

Delovna knjižica.

4. Socialno zavarovanje

Temeljna načela. Pravne osnove zavarovanja. Organizacija socialnega zavarovanja.

Zdravstveno zavarovanje. Temeljna načela. Zavarovanci - zavarovane osebe, drugi upravičenci. Pravice iz zdravstvenega zavarovanja - zdravstveno varstvo, druge pravice iz zdravstvenega zavarovanja. Organizacija zdravstvenega zavarovanja. Financiranje zdravstvenega zavarovanja. Uveljavljanje pravic iz zdravstvenega varstva in drugih pravic.

Pokojninsko zavarovanje. Načela zavarovanja. Krog zavarovancev. Pogoji za pridobitev pravic iz pokojninskega zavarovanja. Pravice iz pokojninskega zavarovanja. Starostna pokojnina. Družinska pokojnina. Benificiranje delovne dobe. Socialno varstvo v pokojninskem zavarovanju. Financiranje pokojninskega zavarovanja. Starostno zavarovanje kmetov.

Invalidsko zavarovanje. Načela sistema invalidskega zavarovanja. Kdaj nastanejo pravice iz invalidskega zavarovanja. Pravice iz invalidskega zavarovanja - invalidska pokojnina, invalidnina, poklicna rehabilitacija. Uveljavljanje pravic iz invalidskega zavarovanja. Organizacija in financiranje invalidskega zavarovanja.

III.

Program POSEBNEGA DELA strokovnega izpita:

A) Za strokovno kvalifikacijo "knjižničar"

1) Zgodovina knjige in knjižnic

Najstarejše knjige, njihova oblika in oprema (klinopisne table, papirusovi zvitki, povoščene plošče). Kodeksi srednjega veka. Izum tiska. Prve tiskarne na jugoslovanskem ozemlju. Prve slovenske knjige. Razvoj tiskarstva na jugoslovanskih tleh od 16. do 18. stoletja s posebnim ozirom na Slovenijo. Slovenske tiskarne, založbe in knjigarne.

Glavne poteze razvoja knjižnic do francoske revolucije: Aleksandrija; samostanske knjižnice srednjega veka; renesančne in baročne knjižnice; knežje knjižnice (Matija Korvin). Knjižnice 17. in 18. stoletja v naših krajih. Razvoj nacionalnih knjižnic v 19. stoletju (Pariz, London, Leningrad, Berlin itd.). Današnje svetovne knjižnice.

Zgodovina jugoslovanskih knjižnic: Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani in druge pomembnejše slovenske knjižnice. Razvoj Sveučilišne biblioteke v Zagrebu. Narodna biblioteka in Univerzitetna biblioteka v Beogradu. Razvoj ljudskega knjižničarstva po svetu in pri nas, posebno v Sloveniji.

Naše knjižnice po osvoboditvi. Narodne knjižnice posameznih republik. Ustanovitev, razvoj in pomen drugih, zlasti strokovnih knjižnic, posebno v Sloveniji.

2) Splošna organizacija knjižničarstva

Vrste knjižnic glede na naloge. Oznaka in naloge nacionalnih, splošnoizobraževalnih knjižnic, šolskih, visokošolskih in specialnih knjižnic. Splošnoizobraževalne knjižnice splošnega in specialnega tipa. Šolske knjižnice v osnovnih šolah in v šolah srednjega usmerjenega izobraževanja.

Vzpodbude za sodobno mrežo knjižnic in za sistem znanstvenih in tehničnih informacij. Generalni informacijski program UNESCO (GIP). Delež Mednarodne zveze knjižničnih društev in institucij (IFLA), Mednarodne zveze za dokumentacijo (FID) in Mednarodne zveze tehniških univerzitetnih knjižnic (IATUL) v GIP. Knjižnična mreža - naloge. Gradnja knjižnične mreže in službe na območju družbenopolitične skupnosti (občinska matična knjižnica - profil, podružnične knjižnice, izposojevališča, bibliobus). Sodobni povezovalni procesi v knjižnični mreži in službi, pomembni za strnitev knjižnične mreže. Organizacija republiške matične službe.

Organizacija mreže specializiranih informacijsko-dokumentacijskih centrov v SFR Jugoslaviji s posebnim poudarkom na SR Slovenijo. Referalna služba v SFR Jugoslaviji s poudarkom na SR Sloveniji. Financiranje mreže knjižnic in specializiranih INDOK centrov. Zakonodaja, na kateri slonita knjižnična mreža in mreža informacijsko-dokumentacijskih centrov v SFR Jugoslaviji in SR Sloveniji. Pomen samoupravnih sporazumov za knjižničarstvo in informatiko /dokumentacijo/.

Poklicna združenja bibliotekarjev in dokumentalistov. Izobraževanje bibliotekarjev. Vključevanje knjižničarstva v usmerjeno izobraževanje.

3) Notranja organizacija in delo knjižnic

Pot knjige skozi knjižnico od nabave do postavitve v skladišče.

Bibliotečno gradivo. Vrste publikacij: knjige, drobni tiski; publikacije v več zvezkih; zaključeni tiski; osnovna dela, suplementi; continuanda, publikacije v snopičih; tekoči tiski: vrstne publikacije, knjižnične zbirke, časniki in časopisi. Dela individualnih avtorjev; korporativni spisi; anonimna dela. Muzikalije; zemljevidi, atlanti; grafike; separati.

Elementi knjig, važni za knjižničarsko delo.

Izbira knjig in drugega bibliotečnega gradiva. Pomagala pri izbiri. Postavljanje več izvodov iste publikacije. Izločanje nerabnega gradiva.

Evidentiranje nabavljenega bibliotečnega gradiva. Predhodni popisi. Inventarizacija. Pomožne kartoteke. Skrb za vezavo.

Označba lastništva. Signiranje. Akcesijska obravnava raznih vrst publikacij. Obdelava in hramba dublet.

Bibliotečni katalogi. Abecedni imenski, stvarni, krajevni in drugi katalogi. Matični katalog. Posebni katalogi.

Abecedni imenski katalog. Glavni in pomožni vpisi. Enotna značnica. Dela individualnih avtorjev; dela korporativnih avtorjev; anonimne publikacije. Razvrstitev vpisov v abecednem imenskem katalogu.

Sistemski katalog. Njegova sestava. klasifikacijska shema. Uvrščanje vpisov. Predmetno kazalo. Pregledno poznavanje univerzalne decimalne klasifikacije.

Predmetni katalog. Njegov obseg. Osnovna načela predmetnega opredeljevanja bibliotečnega gradiva. Ureditev vpisov.

Način postavljanja knjig. Uvrščanje prirastkov. Iskanje in izdajanje naročenih knjig. Vstavljanje vrnjenih knjig. Evidenca posebej postavljenih publikacij in knjig v vezavi ali popravilu.

Ukrepi glede pogrešanih knjig.

Statistika. Njene naloge.

4) Bibliografija

Kaj je bibliografija. Bibliografsko gradivo. Oblike bibliografij. Važnejše vrste bibliografij. Slovenska nacionalna bibliografija: retrospektiva, tekoča, posebej po II. vojni. Važnejše strokovne in posebne slovenske bibliografije. Splošne nacionalne bibliografije pri drugih jugoslovanskih narodih. Jugoslovanski bibliografski institut. Jugoslovanski leksikografski zavod. Slovenski in jugoslovanski enciklopedični priročniki.

5) Zaščita knjižničnega gradiva

Sestavni deli knjige. Različne vezave in njih namen.

Snovi, ki sestavljajo knjigo in drugo knjižnično gradivo. Trajnost gradiva glede na različne lastnosti osnovnih materialov (snovi), ki sestavljajo knjižnično gradivo (pisna podlaga, pismo).

Vrste knjižnih bolezni, njih povzročitelji (biološki, kemični in fizikalni) in boj zoper nje.

Ravnanje z novo, iztrošeno in poškodovano knjigo. Mala popravila in osnovna načela o restavriranju knjižničnega gradiva.

Knjižnična zgradba, njeni prostori in oprema glede na varnost, red in snago. Smotrna razporeditev prostorov. Mikroklimatski pogoji, razsvetljava in čiščenje skladišč in drugih knjižničnih prostorov.

6) Tuj jezik

Pasivno znanje tujega jezika: branje in razumevanje (sprotno prevajanje) lažjega strokovnega teksta. (Za strokovno besedilo se šteje npr. članek in strokovne revije, uvod v slovar, priročnik ipd., reklamne publikacije založb in podobno gradivo).

B) Za strokovno kvalifikacijo "višji knjižničar"

1) Zgodovina knjige in knjižnic

Najstarejše knjige, njihova oblika in oprema (klinopisne tablice, papirusovi zvitki, povoščene plošče). Kodeksi srednjega veka. Izum tiska. Inkunabule. Tuje tiskarne 15. stoletja, ki so tiskale jugoslovanske knjige. Prve tiskarne na jugoslovanskem ozemlju. Prve slovenske knjige. Razvoj tiskarstva na jugoslovanskih tleh od 16. do 18. stoletja s posebnim ozirom na Slovenijo. Slovenske tiskarne novejši dobe.

Razne vrste tiskov (knjige, časopisi, časniki itd.). Oblike tiskov (formati). Prvi časopisi in časniki na jugoslovanskih tleh, posebno v Sloveniji. Glavne jugoslovanske, zlasti slovenske založbe in knjigarne.

Glavne poteze razvoja in kulturne vloge knjižnic do francoske revolucije: Asurbanipalova knjižnica; Aleksandrija in Pergamon; samostanske knjižnice srednjega veka (Vivarium, Monte Cassino, irska knjižna kultura), srednjeveške knjižnice na jugoslovanskih tleh; humanistične, renesančne in baročne knjižnice; knežje knjižnice (Matija Korvin). Knjižnice 16. in 18. stoletja v naših krajih. Knjižnice za časa prosvetljenstva. Licejska knjižnica v Ljubljani Biblioteka Akademije v Zagrebu. Francoska revolucija in knjižnice.

Razvoj nacionalnih knjižnic v 19. stoletju (Francija, Velika Britanija, Nemčija, Italija, Rusija). Razvoj Licejske knjižnice v Ljubljani do današnje Narodne in univerzitetne knjižnice. Druge slovenske knjižnice. Biblioteka Pravoslavne akademije in Sveučilišča v Zagrebu. Narodna biblioteka in Univerzitetna biblioteka v Beogradu. Razvoj specialnih znanstvenih bibliotek v Jugoslaviji.

Pojav javnih bibliotek (public libraries) v ZDA in Veliki Britaniji ter njihov vpliv na evropske knjižnice. Razvoj ljudskih knjižnic v Jugoslaviji, posebno v Sloveniji.

Naše knjižnice po osvoboditvi. Narodne knjižnice posameznih republik. Ustanovitev, razvoj in pomen drugih, zlasti strokovnih knjižnic, posebno v Sloveniji. Študijske knjižnice.

2) Splošna organizacija knjižničarstva

Oznaka, naloge knjižnice. Vrsta knjižnic glede na naloge. Oznaka in naloge nacionalne, splošnoizobraževalnih knjižnic, šolskih, visokošolskih in specialnih knjižnic. Posebne naloge nacionalnih knjižnic. Posebne naloge osrednjih visokošolskih knjižnic. Splošnoizobraževalne knjižnice splošnega tipa - študijski oddelek, oddelek za odrasle bralce, pionirski oddelek pri splošnoizobraževalni knjižnici ali pionirska knjižnica, oddelek za potujoče knjižnice pri splošnoizobraževalni knjižnici ali knjižnica za potujoče knjižnice. Splošnoizobraževalne knjižnice specialnega tipa.

Vzpodbude za sodobno mrežo knjižnic in sistem znanstvenih in tehničnih informacij. Generalni informacijski program (GIP) UNESCO z vključevanjem UNISIST, NATIS. Delež Mednarodne zveze knjižničnih društev in institucij (IFLA), Mednarodne zveze za dokumentacijo (FID) in Mednarodne zveze za dokumentacijo v GIP. Knjižnična mreža - oznaka. Sodobni povezovalni procesi v knjižnični mreži in službi. Organizacija knjižnične mreže in službe v SFRJ s poudarkom na SR Sloveniji: zakonodaja, Jugoslovanski bibliografski inštitut, skupnost nacionalk, centralni katalog tuje literature (monografij in serijskih publikacij) v knjižnicah SFRJ, centralni katalogi pri NUK, specialni centralni katalogi v Sloveniji.

Organizacija republiške matične službe. Reorganizacija splošnoizobraževalnih knjižnic. Gradnja knjižnične mreže in službe v občini, medsebojno povezovanje občinskih matičnih knjižnic v regionalnem sistemu.

Organizacija mreže specializiranih INDOK centrov v SR Sloveniji in njihovo povezovanje v SFR Jugoslaviji. Referalna služba v SFR Jugoslaviji s poudarkom na SR Sloveniji.

Financiranje mreže knjižnic in specializiranih INDOK centrov preko ustreznih samoupravnih interesnih skupnosti v okviru svobodne menjave dela med knjižnicami in uporabniki storitev s področja kulture, izobraževanja in raziskovanja.

Vloga zveze društev bibliotekarjev Jugoslavije, Društva bibliotekarjev Slovenije in Društva dokumentalistov in informatorjev Slovenije. Mednarodna združenja na področju bibliotekarstva in informatike /dokumentacije/.

Izobraževanje poklicnega knjižničarskega kadra v SFR Jugoslaviji s posebnim poudarkom na SR Slovenijo. Vključevanje knjižničarstva v usmerjeno izobraževanje.

Zakona o knjižnicah in dodatna predpisa o sestavi in vodenju registra knjižnic ter o izposojanju knjig med knjižnicami v SR Sloveniji, zakon o obveznem primerku (1.1972). Samoupravni sporazumi: za procesiranje znanstvenih in tehničnih informacij, o referalni dejavnosti v SFR Jugoslaviji, o uporabi mednarodnih standardov za bibliografski opis, o centralizirani katalogizaciji na ozemlju SR/SAP in o pridobivanju kvalifikacij bibliotekarske stroke.

Sistem za obdelavo znanstvenih in tehničnih informacij preko specializiranih INDOK centrov za posamezna znanstvena in strokovna področja v SFRJ. Naloge referalnih centrov. Zakon o raziskovalni dejavnosti in raziskovalnih skupnostih glede na stične točke z INDOK službo v raziskovalnih delovnih organizacijah.

3) Notranja organizacija in delo knjižnic

Naloge bibliotечnega poslovanja v knjižnicah glede na velikost in sestavo knjižnične zaloge. Pot knjige skozi knjižnico od nabave do postavitve v skladišče.

Bibliotečno gradivo. Vrste publikacij: knjige, brošure, drobni tiski; publikacije v več zvezkih; zaključeni tiski; osnovna dela, suplementi; continuanda, publikacije v snopičih; tekoči tiski: vrstne publikacije, knjižne serije, časniki in časopisi. Dela individualnih avtorjev; korporativni spisi; anonimna dela. Publikacije možnega avtorstva: skupna dela, zborniki, zbirke. Muzikalije; zemljevidi, atlanti; grafike; prigodni spisi; disertacije; separati; inkunabule. Fotokopije, mikrofilmi, gramofonske plošče, magnetofonski trakovi, rokopisi in drugo gradivo, ki ga zbirajo knjižnice. - Literarna enota in bibliografska enota.

Elementi knjig, važni za knjižničarsko dela. Naslov v širšem smislu. Mednarodni standardni bibliografski opis: območja in elementi.

Izbira knjig in drugega bibliotečnega gradiva. Pomagala pri izbiri. Postavljanje več izvodov iste publikacije. - Izločanje nerabnega gradiva.

Evidentiranje nabavljenega bibliotečnega gradiva. Predhodni popisi. Inventarizacija. Inventarni seznam, pomožne kartoteke. - Skrb za vezavo.

Označba lastništva. Signiranje. Akcesijska obravnava raznih vrst publikacij. Obdelava in hramba dublet.

Bibliotečni katalogi. Abecedni imenski, stvarni, krajevni in drugi katalogi. Glavni abecedni katalog; matični katalog. Posebni katalogi. Katalogi za notranjo uporabo; katalogi za bralce. Zunanja oblika katalogov (kartoteka, katalog v zvezkih, tiskani katalogi. idr.).

Abecedni imenski katalog. Naloga katalogizacije. Glavni in pomožni vpisi. Oblika vpisov. Sestavine glavnega vpisa. Značnice. Enotna značnica. Transliteracija tujih črkopisov. Katalogiziranje zaključenih tiskov; dela individualnih avtorjev; dela korporativnih avtorjev; dela možnega avtorstva; anonimne publikacije. Obravnavanje del s psevdonimom ali kriptonomom. Katalogiziranje publikacij v več zvezkih. Obravnavanje knjižnih serij, vrstnih publikacij, časnikov in časopisov. Posebnosti pri katalogiziranju prigodnih spisov, disertacij, separatov, razstavnih in drugih katalogov, adligatov, bibliografsko nesamostojnih enot. Razvrstitev vpisov v abecednem imenskem katalogu.

Sistemski katalog. Njegova sestava. Klasifikacijska shema. Klasifikacijska notacija; vrstilci. Osnovna načela sistematske razredbe bibliotečnega gradiva. Upoštevanje geografskih, časovnih, jezikovnih, oblikovnih in drugih pojmov pri razčlembi gradiva v sistematskem katalogu. Uvrščanje vpisov. Predmetno kazalo. Pregledno poznavanje univerzalne decimalne klasifikacije.

Predmetni katalog. Njegov obseg. Osnovna načela predmetnega opredeljevanja bibliotečnega gradiva. Oblikovanje gesel. Enočlensko geslo. Sestavljeno (veččlensko). geslo: temeljno geslo; določila (determinante). Večbesedno geslo: razvito geslo; razširjeno geslo. Obravnavanje sinonimov in hominimov. Kazalke; vodilke. Stvarni, etnični, personalni, geografski, časovni, oblikovani pojmi v predmetnem katalogu. Ureditev vpisov. Geslovník.

Načini postavljanja knjig. Uvrščanje prirastkov. Iskanje in izdajanje naročenih knjig. Vstavljanje vrnjenih knjig. Evidenca posebej postavljenih publikacij in knjig v vezavi ali popravilu.

Revizija knjižne zaloge. Ukrepi glede pogrešanih knjig.

Statistika. Njene naloge. Statistika prirastkov.

4) Bibliografija

Definicija bibliografije. Bibliografski opis knjige, časopisja, članka, zemljevida, gramofonske plošče. Oblike bibliografij. Vrste bibliografije. Ureditve bibliografij.

Slovenska nacionalna bibliografija: retrospektivna, tekoča. Strokovne bibliografije pri Slovencih. Posebne bibliografije pri Slovencih.

Splošna nacionalna bibliografija Jugoslavije. Jugoslovanski bibliografski institut. Jugoslovanski leksikografski zavod. Nacionalna bibliografija pri Hrvatih, Srbih, Makedoncih, Črnogorcih, v Bosni in Hercegovini, Vojvodini in Kosovu. Enciklopedična in druga pomožna literatura v Jugoslaviji in posebej pri Slovencih. Mednarodne bibliografije bibliografij. Nacionalne bibliografije vidnejših evropskih narodov. Zgodovinski razvoj bibliografije.

5) Informacijska služba in uporaba knjižničnega gradiva

Knjižnica kot javnosti dostopno skladišče znanja in vir informacij.

Organizacija in sodelovanje vseh delovnih enot knjižnice v službi bralca.

Neposredni stik z bralcem - klasifikacija bralcev po raznih kriterijih.

Vpis novega bralca - uvajanje v uporabo knjižničnega gradiva.

Skupinsko uvajanje v šolskih in univerznih knjižnicah.

Propagandna dejavnost knjižnice - izložbe, razstave, vodstva.

Izposoja pri prostem pristopu, pultnem sistemu in v potujočih knjižnicah.

Prezenčna izposoja in ureditev čitalnic.

Izposoja na dom - razni sistemi evidence izposojenega gradiva.

Medbibliotečna izposoja - način poslovanja, posebni predpisi.

Centralni katalogi - pomen in obseg.

Reproduciranje gradiva, ki se ne posoja - razne tehnike.

Pojem vsebina in organizacija informacijske službe.

Oblike informacijske službe v raznih vrstah knjižnic.

Vrste informacij po vsebini, obliki, namenu.

Analiza prošnje za informacijo in metode iskanja odgovorov.

Viri in sredstva informacij - primarni, sekundarni in terciarni, konvencionalni in nekonvencionalni viri informacij.

Priročniki - definicija, kategorije.

Poznavanje pomembnejših domačih in tujih, splošnih in specialnih priročnikov.

6) Zaščita knjižničnega gradiva

Sestavni deli knjige. Vrste knjižnih vezav in njih namen.

Kemična zgradba snovi, ki sestavljajo ali so sestavljali različno knjižnično gradivo. Trajnost gradiva glede na različne lastnosti snovi, ki sestavljajo knjižnično gradivo (pisno podlago in pismo).

Biološki, kemični in fizikalni činitelji, ki vplivajo na obstojnost oziroma obrabo poškodbe in razpored knjižničnega gradiva. Zatiranje povzročiteljev, preprečevanje poškodb in okužb knjižničnega gradiva.

Ravnanje z novo, iztrošeno in poškodovano knjigo. Mala popravila. Osnovna načela o restavriranju knjižničnega gradiva. Restavratorski postopki. Reprodukcijska tehnika v službi konservacije in restavracije knjižničnega gradiva.

Knjižnična zgradba, njeno programiranje in načrtovanje. Prostor in oprema knjižnice glede na varnost, red in snago. Smotna razporeditev prostorov. Prostor za skladiščenje knjižničnega gradiva. Ogrevanje, razsvetljava in mikroklimatski pogoji za shranjevanje knjižničnega gradiva.

7) Tuj jezik

Pasivno znanje tujega jezika: branje in razumevanje (sprotno prevajanje) zahtevnejšega strokovnega teksta. (Za strokovno besedilo se šteje npr. članek iz strokovne revije, uvod v slovar, priročnik ipd., reklamne publikacije založb in podobno gradivo).

C) Za strokovno kvalifikacijo "bibliotekar"

1) Zgodovina knjige in knjižnice

Nastanek in razvoj knjige v starem veku (gradivo in orodje za pisavo: klinopisne serije pri Babiloncih in Asircih ter Hetitih: papirusovi zvitki; pergament; povoščene plošče).

Nastanek srednjeveškega kodeksa in njegova oprema (iniciales, miniature, vezava); najbolj znani primerki tujih in domačih rokopisnih knjig.

Predhodniki tiskane knjige. Izum tiska. Inkunabule, zlasti jugoslovanske in njihove posebnosti. Razvoj tiska od 15. do 17. stoletja s posebnim ozirom na jugoslovanske, doma in v tujini tiskane knjige.

Razvoj tiskarstva na jugoslovanskem ozemlju v novejši dobi.

Oblike knjig in tiskov sploh. Formati. Razne vrste tiskov (knjige, časopisi, časniki itd.). Razvoj časopisov in časnikov na jugoslovanskih tleh, posebno v Sloveniji.

Zgodovina širjenja knjig: prodaja na sejmih, knjigarne, založništva. Glavne jugoslovanske, zlasti slovenske založbe in knjigarne.

Naloga paleografije.

Splošen pregled razvoja latinske pisave v antiki in v zgodnji dobi srednjega veka. Poseben poudarek na pisavah, ki so jih uporabljali pri nas: karolinška minuskula, gotica, humanistika. Tisk v inkunabulah.

Splošen pregled razvoja glagolice in njena teritorialna razširjenost. Splošen pregled razvoja cirilice in njena teritorialna razširjenost.

Knjižnice in njihova kulturna vloga v starem in srednjem veku: glavne staroorientalske, grške in rimske knjižnice; samostanske knjižnice srednjega veka; srednjeveške knjižnice na jugoslovanskih tleh.

Knjižnica za časa humanizma, renesanse in baroka. Knjižnice od 16. do 18. stoletja v naših krajih. Knjižnice za časa prosvetljenstva. Ukinitve samostanov in zadevne posledice pri nas. Licejska knjižnica v Ljubljani. Biblioteka Akademije v Zagrebu. Francoska revolucija in knjižnice. Razvoj nacionalnih knjižnic v Evropi. Pojav javnih knjižnic (public libraries) z ZDA in Veliki Britaniji ter njihov vpliv na evropske knjižnice.

Razvoj svetovnih knjižnic v 19. in 20. stoletju. Razvoj knjižnic na jugoslovanskih tleh v isti dobi. Razvoj Licejske knjižnice v Ljubljani do današnje Narodne in univerzitetne knjižnice. Druge slovenske znanstvene knjižnice. Biblioteka Pravoslovne akademije in Sveučilišča v Zagrebu. Narodna biblioteka in Univerzitetna biblioteka v Beogradu. Razvoj našega ljudskega knjižničarstva, zlasti v Sloveniji.

Naše knjižnice po osvoboditvi. Značilnost njihovega razvoja. Nastanek novih narodnih, študijskih in strokovnih knjižnic. Sodelovanje knjižnic v republiškem, zveznem in mednarodnem merilu.

Razvoj bibliotekarske stroke. Organizacija jugoslovanskih knjižničarjev.

2) Splošna organizacija knjižničarstva

Oznaka, namen, naloge knjižnice. Vrsta knjižnic glede na naloge. Oznaka in naloge nacionalnih, splošnoizobraževalnih knjižnic, šolskih, visokošolskih in specialnih knjižnic. Posebne naloge osrednjih visokošolskih knjižnic. Splošnoizobraževalne knjižnice - splošnega tipa - študijski oddelek, oddelek za odrasle bralce, pionirski oddelki pri splošnoizobraževalnih knjižnicah ali pionirske knjižnice, organizacija potujoče knjižnice; splošnoizobraževalne knjižnice specialnega tipa: knjižnice v delovnih organizacijah, bolniške, pomorske, zaporniške, turistične knjižnice, knjižnice v domovih za ostarele ljudi, knjižnice za "nebralce" ali "počasne bralce", ki imajo težave z branjem zaradi duševnega ali telesnega vzroka, knjižnice za slepe. Šolske knjižnice v osnovnih šolah (oddelek za učence in oddelek za učitelje) in v šolah srednjega usmerjenega izobraževanja.

Razvoj raziskovalnega dela, pospešena rast znanosti, podvajanje znanstvene literature kot vzpodbuda za sodobno mrežo knjižnic in sistem znanstvenih in tehničnih informacij. Nastanek Generalnega informacijskega programa (GIP pri UNESCO, UNISIST, NATIS. Delež Mednarodne zveze knjižničnih društev in institucij (IFLA), Mednarodne zveze za dokumentacijo (FID), Mednarodne zveze tehniških univerzitetnih knjižnic (IATUL) v Generalnem informacijskem programu pri UNESCO. Delež sodelovanja IFLA: UBC, UAP, UNIMARC; delež sodelovanja FID: napor za zgraditev avtomatiziranega sistema za določanje vsebine literaturi, vzgoja uporabnikov znanstvenih in tehničnih informacij. NATIS in UNISIST - sestavni del GIP.

Knjižnična mreža - oznaka. Strokovno urejanje knjižnice - temelji mreže knjižnic in sodobnih povezovalnih procesov v knjižnični mreži in službi. Sodobni povezovalni procesi: koordinacija nabave literature, centralni katalogi, medknjižnična izposoja, posredovanja znanstvenih in tehničnih informacij iz INDOK centrov. Pomen pravnega položaja knjižnic kot delovnih organizacij v organizaciji knjižnične mreže in službe v redišču družbenopolitičnih skupnosti. Organizacija knjižnične mreže v SFR Jugoslaviji s posebnim poudarkom na SR Sloveniji. Jugoslovanski bibliografski inštitut v Beogradu. SKupnost nacionalnih knjižnic v SFRJ. Centralni katalog revij in knjig v knjižnicah SFR Jugoslavije.

Republiška matična služba - organizacija (Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani (NUK), Centralna tehnična knjižnica Univerze Edvard Kardelj v Ljubljani (CTK), Pionirska knjižnica v Ljubljani), institucija vzorčne knjižnice. Občinske matične knjižnice. Reorganizacija splošnoizobraževalnih knjižnic v SR Sloveniji, regionalno povezovanje občinskih splošnoizobraževalnih knjižnic za nekatere dejavnosti, razdelitev knjižnic na skupine glede na število prebivalcev, občinske matične knjižnice, krajevne knjižnice, izposojevališča v mreži potujočih knjižnic (kovčki, bibliobusi). Naloge potujočih knjižnic.

Organizacija mreže specializiranih INDOK centrov v SR Sloveniji in njihovo povezovanje v SFR Jugoslaviji na podlagi samoupravnega sporazumevanja. Sistem znanstvenih in tehničnih informacij v republikah in avtonomnih pokrajinah, sistem v SR Sloveniji. Referalna služba v SFR Jugoslaviji s posebnim poudarkom v SR Sloveniji na podlagi samoupravnega sporazumevanja.

Financiranje mreže knjižnic in sistema znanstvenih in tehničnih informacij preko ustreznih samoupravnih interesnih skupnosti v okviru svobodne menjave dela med knjižnicami in uporabniki storitev s področja kulture, izobraževanja in raziskovanja.

Organizacija knjižničarskih društev v SFR Jugoslaviji s posebnim poudarkom na SR Sloveniji. Društvo dokumentalistov in informatorjev Slovenije. Mednarodna združenja za bibliotekarje in dokumentaliste - organizacij, naloge.

Izobraževanje poklicnega knjižničarskega kadra (knjižničar, višji knjižničar, bibliotekar) - načela. Izobraževanja poklicnega knjižničarskega kadra v SFR Jugoslaviji s posebnim poudarkom na SR Sloveniji. Vključevanje knjižničarstva v usmerjeno izobraževanje. Oblike dopolnilnega izobraževanja. Izobraževanje dokumentalistov.

Zakon o knjižnicah, Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o knjižnicah. Organizacija samostojnih in nesamostojnih knjižnic, naloge, ustanavljanje in prenehanje knjižnic, samoupravni splošni akti, matične knjižnice in strokovno osebje.

Pravilnik o sestavi in vodniju registra knjižnic. Navodilo o izposojanju knjig med knjižnicami v SR Sloveniji.

Koncepcija razvoja knjižničarstva v Sloveniji. Načrtovanje mreže knjižnic vseh vrst s poudarkom na splošnoizobraževalnih knjižnicah.

Zakon o obveznem pošiljanju tiskov (SR Slovenija). Vloga Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani (NUK) pri sprejemanju domačega tiska in pri njegovem razpošiljanju nacionalkam v republikah in v avtonomnih pokrajinah in drugim določenim knjižnicam. Arhivski primerki tiska, natisnjenega v SFR Jugoslaviji, v nacionalkah, in tiska, natisnjenega v SR Sloveniji v NUK in v Univerzitetni knjižnici v Mariboru (UKM). Pošiljanje plošč in drugega medknjižnega gradiva kot obveznih primerkov. Namen zakona o obveznem pošiljanju tiskov.

Odredba o centralnem katalogu tujih knjig in časopisov. Organizacija centralnega kataloga SFRJ s strani Jugoslovanskega bibliografskega inštituta.

Odredba o Jugoslovanskem bibliografskem inštitutu. Naloge.

Samoupravni sporazum za procesiranje znanstvenih in tehničnih informacij. Namen samoupravnega sporazuma. Jugoslovanski sistem za obdelavo znanstvenih in tehničnih informacij preko specializiranih INDOK centrov za posamezna strokovna in znanstvena področja.

Samoupravni sporazum o referalni dejavnosti v Jugoslaviji. Naloge referalnih centrov.

Samoupravni sporazum o uporabi mednarodnih standardov za bibliografski opis, o centralizirani katalogizaciji na ozemlju SR/SAP in o medsebojni izmenjavi katalognih listkov v SFRJ.

Samoupravni sporazum o pridobivanju strokovnih kvalifikacij bibliotekarske stroke.

Zakon o raziskovalni dejavnosti in raziskovalnih skupnostih glede na stične točke z INDOK službo v raziskovalnih delovnih organizacijah. Financiranje INDOK.

3) Notranja organizacija in delo knjižnic

Organizacija notranjega poslovanja v knjižnicah glede na velikost in sestavo knjižne zaloge. Oddelki knjižnic. Povezovanje dela posameznih oddelkov v organizacijsko enoto.

Bibliotečno gradivo. Vrsta publikacij: knjige, brošure, drobni tisk, publikacije v več zvezkih; zaključeni tiski; osnovna dela, suplementi; continuanda; publikacije v snopičih; tekoči tiski; vrstne publikacije, knjižne serije, časniki in časopisi. Dela individualnih avtorjev; korporativni spisi; anonimna dela. Publikacije množnega avtorstva; skupna dela; zborniki; zbirke. Muzikalije; zeljevidi; atlanti; grafike; prigodni spisi; disertacije; separati; inkunabule; Fotokopije, miklofilmi, gramofonske plošče, magnetofonski trakovi, rokopisi in drugo gradivo, ki ga zbirajo knjižnice. Literarna enota in bibliografska enota.

Elementi knjig, važni za knjižničarsko delo. Naslov v širšem smislu. Vrste naslovov. Mednarodni standardni bibliografski opis: obmačja in elementi.

Izbira knjig in drugega bibliotečnega gradiva. Pomagala pri izbiri. Postavljanje več izvodov iste publikacije. - Izločanje nerabnega gradiva.

Evidentiranje nabavljenega bibliotečnega gradiva. Predhodni popisi. Inventarizacij. Inventarni seznam; pomožne kartoteke. - Skrb za vezavo.

Označba lastništva. Signiranje. Akcesijska obravnava raznih vrst publikacij. (Obdelava in hramba dublet).

Bibliotečni katalogi. Abecedni imenski, stvarni, krajevni in drugi katalogi. Glavni abecedni katalog; matični katalog. Posebni katalogi. Katalogi za notranjo uporabo; katalogi za bralce. Zunanja oblika katalogov (kartoteka, katalog v zvezkih, tiskani katalogi idr.).

Abecedni imenski katalog. Njegov izvor in razvoj. Najpomembnejši pravilniki za katalogiziranje. Naloge abecednega imenskega kataloga; osnovna katalogizacijska načela. Glavni in pomožni katalogni vpisi. Oblika vpisov. Sestavine glavnega vpisa. Značnice. Enotna značnica. Dopolnjevanje podatkov predloge. Krajšanje v prepisu naslovnih podatkov; raba kratic. Bibliografske opombe. Transliteracija tujih črkopisov. Katalogiziranje zaključenih tiskov; dela individualnih avtorjev; dela korporativnih avtorjev; dela množnega avtorstva; anonimne publikacije. Obravnavanje del s psevdonimi ali kriptonomom. Katalogiziranje publikacij v več zvezkih. Obravnavanje knjižnih serij, vrstnih publikacij, časnikov in časopisov. Posebnosti pri katalogiziranju prigodnih spisov, disertacij, separatov, razstavnih in drugih katalogov, adligatov, bibliografsko nesamostojnih enot, neknjižnega gradiva. Razvrstitev vpisov v abecednem imenskem katalogu.

Sistematski katalog. Njegova sestava. Klasifikacijska shema. Klasifikacijska notacija; vrstilci. Osnovna načela sistematske razredbe bibliotečnega gradiva. Upoštevanje geografskih, časovnih jezikovnih, oblikovnih in drugih pojmov pri razčlembi gradiva v sistematskem katalogu. Uvrščanje vpisov. Predmetno kazalo. Glavne značilnosti bibliografske sistematike pred nastankom Deweyevega sistema. Pregledno poznavanje univerzalne decimalne klasifikacije.

Predmetni katalog. Njegov nastanek. Njegov obseg. Osnovna načela predmetnega opredeljevanja bibliotečnega gradiva. Oblikovanje gesel. Enočlensko geslo. Sestavljeno (veččlensko) geslo; temeljno geslo; določila (determinante). Večbesedno geslo: razvito geslo; razširjeno geslo. Obravnavanje sinonimov in homonimov. Kazalke; vodilke. Stvarni, etnični, personalni, geografski, časovni, oblikovni pojmi v predmetnem katalogu. Ureditev vpisov. Geslovník.

Razmerje katalogizacije do bibliografije in dokumentacije.

Način postavljanja knjig. Uvrščanje prirastkov. Iskanje in izdajanje naročenih knjig. Vstavljanje vrnjenih knjig. Revizija knjižne zaloge. Ukrepi glede pogrešanih knjig. Evidenca posebej postavljenih publikacij in knjig v vezavi ali popravilu.

Statistika. Njene naloge. Statistika prirastkov.

4) Bibliografija

Definicija bibliografije. Drugi nazivi (domači in tuji) za urejene popise tiska. Bibliografski opis knjige, časopisja, članka, kartografskega gradiva, gramofonske plošče, magnetofonskega traku, aforizma.

Ureditev bibliografije. Pomožna kazala v bibliografiji. Bibliografska opomba. Oblike bibliografij. Vrste bibliografij.

Zgodovinski razvoj bibliografije. Nastanek in razvoj bibliografije v Jugoslaviji. Jugoslovanski bibliografski institut. Jugoslovanski leksikografski zavod.

Slovenska nacionalna bibliografija: retrospektivna, tekoča. Strokovne in posebne bibliografije pri Slovencih: pokrajinske, osebne, založniške, bibliografska kazala, stvarna kazala, bibliografije posameznih strok.

Bibliografija pri Hrvatih, Srbih, Črnogorcih, Makedoncih, v Bosni in Hercegovini, Vojvodini in na Kosovu.

Enciklopedična in druga pomožna literatura v Jugoslaviji, posebej pri Slovencih.

Važnejše mednarodne bibliografije bibliografij in enciklopedična dela. Važnejše splošne in strokovne mednarodne bibliografije. Splošne nacionalne bibliografije vidnejših evropskih narodov, posebej naših sosedov.

5) Uporaba knjižničnega gradiva in osnove informacijsko dokumentacijske dejavnosti

Knjižnica kot javnosti dostopno skladišče znanja in vir informacij - njena družbeno-komunikacijska vloga.

Organizacija in sodelovanje vseh delovnih enot knjižnice v službi bralca.

Neposredni stik z bralcem - klasifikacija bralcev po raznih kriterijih - kritični pretres stare tipologije bralcev.

Vpis novega bralca - uvajanje posameznikov in skupin v uporabo knjižničnega gradiva, sistematična vzgoja uporabnikov informacij.

Skupinsko uvajanje v šolskih in univerznih knjižnicah.

Propagandna dejavnost knjižnice - izložbe, razstave, vodstva in druge oblike.

Izposoja pri prostem pristopu, pultnem sistemu in v potujočih knjižnicah.

Prezenčna izposoja in ureditev čitalnic.

Izposoja na dom - razni sistemi evidence izposojenega gradiva.

Medbibliotečna izposoja - način poslovanja, posebni predpisi - poznavanje mednarodne knjižnične mreže.

Centralni katalogi - pomen in obseg.

Reproduciranje gradiva, ki se ne posoja - razne tehnike.

Pojem, vsebina in organizacija informacijske službe.

Oblike informacijske službe v raznih vrstah knjižnic.

Vrste informacij po vsebini, obliki, namenu.

Analiza zahtevka in metode iskanja odgovorov.

Viri in sredstva informacij - primarni, sekundarni in terciarni, konvencionalni in nekonvencionalni viri informacij.

Priročniki - definicija, kategorije.

Poznavanje domačih in tujih, splošnih in specialnih priročnikov.

Metode in sredstva posredovanja informacij: tradicionalni (kroženje dokumentov, sezname novice itd. in sodobni (tekoči naslovi, permutirana kazala kot KWIC ipd.), informacije SDI iz des kriptorsko orientiranih baz podatkov, indeksi citatov).

Tehnična oprema za obdelavo podatkov in iskanje informacij ter reprodukcijo dokumentov, mikrofilmska tehnika.

Avtomatizacija v knjižnicah in informacijskih službah.

Znanstvena in tehnična dokumentacija in informacija, nacionalni in mednarodni informacijski sistemi in projekti (NATIS, UNISIST) s posebnim poudarkom na knjižnicah, referalna dejavnost in centri.

6) Zaščita knjižničnega gradiva

Sestavni del knjig. Knjižnične vezave (namen, vrste, tehnika vezanja).

Izvor, pridobivanja in kemična zgradba snovi, ki sestavljajo ali so sestavljali različne vrste knjižničnega gradiva. Trajnost gradiva glede na različne lastnosti snovi, ki sestavljajo knjižnično gradivo (pisno podlago in pismo).

Biološki, kemični in fizikalni činitelji, ki vplivajo na obstojnost oziroma na staranje knjižničnega gradiva. Vrste bolezni in poškodb knjižničnega gradiva. Zatiranje in preprečevanje teh bolezni in poškodb.

Restavriranje bibliotečnega gradiva nekoč in danes. Osnovna načela pri restavriranju. Restavratorski postopki, načini in mehanizem, njih dobre in slabe strani. Glavne faze restavriranja knjige. Reprodukcijska tehnika v službi konservacije in restavracije.

Knjižnična zgradba, njeno programiranje in načrtovanje. Knjižnični prostori in njih funkcionalna razporeditev. Oprema, razsvetljava in ogrevanje knjižničnih prostorov. Mikroklimatski pogoji za shranjevanje knjižničnega gradiva (knjig, rokopisa in muzikalij, zemljevidi, fotografij, filmov).

Muzejska funkcija nekaterih knjižnic. Knjižnično gradivo kot kulturni spomenik in njegova spomeniška zaščita. Predpisi o zaščiti knjižničnega gradiva.

7) Tuj jezik (aktivno)

Aktivno znanje tujega jezika: izpit obsega branje in razumevanje strokovnega teksta ter pogovor ob prav tem tekstu ali v vzezi z njim.

8) Tuj jezik (pasivno)

Pasivno znanje tujega jezika: Izpit obsega branje in razumevanje (sprotno prevajanje) lažjega strokovnega besedila za knjižničarje, zahtevnejšega strokovnega besedila za višje knjižničarje in bibliotekarje.

Za strokovno besedilo se šteje n. pr. članek iz strokovne revije, uvod v slovar, priročnik itn., reklamne publikacije založb in podobno gradivo.

S E Z N A M L I T E R A T U R E
Z A P R I P R A V O N A S T R O K O V N E I Z P I T E

I. SPLOŠNI DEL STROKOVNEGA IZPITA

Za vse strokovne kvalifikacije

1) Družbenopolitična ureditev SFRJ in SRS:

Ustava Socialistične federativne republike Jugoslavije
Ustava Socialistične republike Slovenije
Priročnik za dopolnilno izobraževanje
(vedno najnovejša izdaja)

2) Družbenoekonomska ureditev in položaj organizacij
združenega dela:

Zakon o združenem delu
Priročnik za dopolnilno izobraževanje
(vedno najnovejša izdaja)

3) Družbenoekonomski odnosi delavcev v združenem delu:

Zakon o delovnih razmerjih
Samoupravni splošni akti organizacije združenega dela,
v kateri delavec dela
Priročnik za dopolnilno izobraževanje
(vedno najnovejša izdaja)

4) Socialno zavarovanje

Priročnik za dopolnilno izobraževanje
(vedno najnovejša izdaja).

II. POSEBNI DEL STROKOVNEGA IZPITA

1) Zgodovina knjige in knjižnic

Knjižničar:

Valter Bohinec: Zgodovina knjige, knjižnic in tiska.
Ljubljana 1957.

Višji knjižničar še:

Avgust Pirjevec: Knjižnice in knjižničarsko delo.
V Celju 1940 (poglavje o zgodovini).

Bibliotekar še:

Drago Vidovič: Opšta istorija biblioteka.
Sarajevo 1964.

Enciklopedija Jugoslavije. I. Biblioteke.
Zagreb 1955.

Bogomil Gerlanc: Slovenske ljudske knjižnice.
Ljubljana 1955.

Š.Jurić: Pregled povjesti knjižnica sa kratkim prikazom
razvoja pisma i knjige.
Zagreb 1956.

Z.Kulundžić: Zgodovina knjige.
Ljubljana 1967.

2) Splošna organizacija knjižničarstva

Knjižničar:

Filo, Breda & Ančka Korže-Strajnar: Nova organizacija splošnoizobraževalne knjižnične mreže v SR Sloveniji. - Obvestila republiške matične knjižnice, 1970, št.6, 19 str.

Jugoslovanski standardi za specialne knjižnice. Knjižnica, 22/1978, št. 3/4, str. 265-270.

Kamenik, Ignac & Martina Šircelj: Šolska knjižnica na šolah usmerjenega izobraževanja: teze. - Ljubljana, NUK-Bibliotekarski strokovni in znanstveni raziskovalni center, 1979. - 5 str.

Kobe, Marjana: Delo knjižničarja v osnovni šoli. - - Vzgoja in izobraževanje, /1980, št.

Korže-Strajnar, Ančka: Konceptcija razvoja slovenskega knjižničarstva. - V: Bibliotekarstvo Jugoslavije 1969-1971 : III. in IV. skupščina Zveze društev bibliotekarjev Jugoslavije. - Ljubljana, 1972. - Str. 53-61.

Navodilo o izposojanju knjig med knjižnicami v Ljudski republiki Sloveniji. - Uradni list LRS, št. 15/1962.

Pivec-Stelé, Melitta & Branko Berčič & Ančka Korže-Strajnar: Organizacija slovenskih bibliotekarjev : 1931 - 1947 - 1967. - Knjižnica, 10/1967, str. 5-42.

Pravilnik o sestavi in vodenju registra knjižnic. -
Uradni list LRS, št. 15/1962. - Tudi: Knjižnica,
6/1962, str. 95-96.

Samoupravni sporazum o referalnoj delatnosti u Jugo=
slaviji. - Smederevska palanka, 1978.

Samoupravni sporazum o pridobivanju kvalifikacij
bibliotekarske stroke. - Ljubljana, 1980.

Samoupravni sporazum za procesiranje naučno-tehni=
čkih informacija. Beograd, 1977. - Novosti iz speci=
jalizovanih centara za procesiranje naučno-tehničkih
informacija u SFRJ, julij 1977, br. 1, str. 3-4.

Standardi za biblioteke univerzitetov u Jugoslaviji. -
V: Šesta skupština Saveza društava bibliotekara Jugo=
slavije. - Sarajevo, 23.-24. okt. 1975. - Str. 151-163.

Standardi za javne knjižnice. - Mednarodna zveza druš=
tev bibliotekarjev - Sekcija za javne knjižnice. -
Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica, 1975.

Šircelj, Martina: Osnutek standardov šolskih knjižnic. -
Knjižnica, 25/1971, št. 1/2.

Šlajpah, Mara: Ljudske knjižnice : priročnik za knji=
žničarje. - Ljubljana : Državna založba Slovenije,
1961. - Str. 9-12, 13-18, 186-195.

Šlajpah, Mara: Obdelava bibliotečnega gradiva. -
V: Dokumentacijska in informacijska služba. - Ljubljana : Zavod za tehnično izobraževanje, 1972. - Str. 1-7.

Šlajpah, Mara: Pomen sodobnih povezovalnih procesov v knjižnični mreži za specialne knjižnice. - Knjižnica, 19/1975, št. 1/4, str. 30-38.

Veselko, Maks: Izmenjava katalognih listkov med narodnimi knjižnicami Jugoslavije. - Knjižnica, 22/1978, št. 1/2, str. 90-92.

Zakon o knjižnicah. - Uradni list LRS, 1962, št. 26. -
Tudi: Knjižnica, 5/1961, št. 1/4, str. 5-13.

Zakon o obveznem pošiljanju tiskov. - Uradni list SRS, št. 55.

Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o knjižnicah. -
Uradni list SRS, št. 11/1965. - Tudi: Knjižnica, 8/1964, št. 3/4, str. 81-86.

Višji knjižničar še:

Berčič, Branko: Narodna in univerzitetna knjižnica v jubilejnem letu. - V: Zbornik Narodne in univerzitetne knjižnice. - Ljubljana, 1974. - 1. - Str. 75-82.

Kamenik, Ignac: Mesto bibliotekarstva v usmerjenem izobraževanju. - Vzgoja in izobraževanje, 11/1980, št.

Mihajlov, A.I. & R.S. Giljarevskij: Uvodni tečaj o informatiki/dokumentaciji. - V Ljubljani, Centralna tehniška knjižnica Univerze v Ljubljani, 1975. - Str. 1-6.

Mirt-Levovnik, Vera: Smernice razvoja dejavnosti INDOK v SR Sloveniji. - Raziskovalec, 7/1977, št. 3/4, str. 118-120.

Rybár, Miloš: Fachliche Ausbildung der Bibliothekare in Slowenien. V: Das slowenische Bibliothekswesen. - Wien: Österreichisches Institut für Bibliotheksfor- schung, Dokumentations- und Informationswesen, 1976. - Str. 35-44. - (Biblos-Schriften ; 84).

Bibliotekar še:

Berčič, Branko: Razvoj samoupravnih družbenih odnosov in knjižničarstvo. - Obvestila republiške matične knjižnice, september 1973, št. 11, str. 1-22.

Bibliografski zbornik 1968: dvadeset godina Bibliografskog Jugoslovenskog instituta. - Beograd, 1968.

Dopuna Minimuma jugoslovenskih standarda za biblioteku opremu narodnih biblioteka. - V: Šesta skupština Saveza društava bibliotekara Jugoslavije. - Sarajevo, 23.-24. okt. 1975. - Str. 164.

Dopuna Minimuma jugoslovenskih standarda za finansiranje narodnih biblioteka. - V: Šesta skupština Saveza društava bibliotekara Jugoslavije. - Sarajevo, 23.-24. okt. 1975. - Str. 165.

Kamenik, Ignac: Izobrazevanje knjižničarjev v Sloveniji. - Obvestila republiške matične službe, januar 1972, št. 8.

Šircelj, Martina: Osnove standardov za mrežo pionirskih in mladinskih knjižnic na področju mesta Ljubljana. - Obvestila matične službe, november 1971, št. 7.

Šlajpah, Mara: Self-managment agreement in the field of special libraries in the Socialist republic of Yugoslavia. - IFLA kongres, 45., sekcija za tehniške in prirodoslovne knjižnice. - Kopenhagen, 1979. - 5 str.

Withers, F.N.: Standards for library service : an international survey. - Paris : The Unesco Press, 1974. - (Documentation, libraries and archives : studies and research ; 6).

3) Notranja organizacija in delo knjižnic

Knjižničar:

Abecedni imenski katalog. Nova izdaja, Ljubljana 1967.

ISBD(M). Mednarodni standardni bibliografski opis monografskih publikacij. Ljubljana 1975.

ISBD(S). Mednarodni standardni bibliografski opis serij. Ljubljana 1975.

Univerzalna decimalna klasifikacija. Slovenska skrajšana izdaja. Ljubljana 1967-1971.

Višji knjižničar še:

Verona E.: Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga. Prvi dio. Odrednice i redalice. Zagreb 1970.

Bibliotekar še:

Priročnik za poslovanje specialnih knjižnic. Ljubljana 1969.

Savetovanje o uvodjenju međunarodnog standardnog bibliografskog opisa za omeđene publikacije u bibliotečne kataloge, Zagreb 20. i 21. ožujka 1975. Zagreb 1975.

4) Bibliografija

Knjižničar:

Janez Logar: Uvod v bibliografijo. 1970.

Višji knjižničar še:

Boža Pleničar: Selekcija gradiva za Slovensko bibliografiju. Knjižnica, 1977, 78-83.

Bibliotekar še:

Deset godina Bibliografskog instituta FNRJ. 1958. Bibliografija u Jugoslaviji. Enciklopedija Jugoslavije, I, 1980 (v tisku).

5a) Informacijska služba in uporaba
knjižničnega gradiva

Vrančič, R.: Uporaba knjižničnega gradiva in informacijska služba v knjižnicah. Ljubljana 1969.

Moderna dokumentacija i informacija. Osnovni priručnik. Ur. O.Frank. Beograd 1962.

Subotin, L.: Informativna služba. (V: Stručni priručnik za bibliotekare. Beograd 1969).

Navodilo o izposojanju knjig med knjižnicami v LRS. - Knjižnica 1962, št. 1-2.

5b) Uporaba knjižničnega gradiva in osnove
informacijsko dokumentacijske dejavnosti

Vrančič, R.: Uporaba knjižničnega gradiva in informacijska služba v knjižnicah. Ljubljana 1969.

Moderna dokumentacija i informacija. Osnovni priručnik. Ur. O.Frank. Beograd 1962.

Subotin, L.: Informativna služba. (V: Stručni priručnik za bibliotekare. Beograd 1969).

I. Jugoslovenski seminar o primeni računara u bibliotekama, Maribor 8.-9. februara 1973. Zbornik referata. Ur. J.Kokole. Ljubljana 1973.

Mihajlov, A.I. & R.S.Giljarevskij: Uvodni tečaj o informatiki/dokumentaciji. Ljubljana 1975.

Dulović L., Dulović M.: Memoriranje i pronalaženje informacija. Metode i sredstva. Beograd 1970.

Priporoča se tudi:

Živković, B.: Služba informacija. Skripta za stručni izpit. Beograd 1975.

Navodilo o izposojanju knjig med knjižnicami v LRS. - Knjižnica 1962, št. 1-2.

Collison, R.L.: Library assistance to readers. London 1950, ali 5. ed. 1965.

Foskett, D.J.: Information service in libraries. London 1958 (in več poznejših izdaj).

Ranganathan, S.R.: Reference service. New York 1961.

Pirjevec, A.: Knjižnice in knjižničarsko delo. Celje 1940. (Znanstvena knjižnica. 12.)

6) Zaščita knjižničnega gradiva

Knjižničar:

A.Gspan: Konserviranje in restavriranje bibliotečnega gradiva. 1966.

Višji knjižničar še:

V.Radosavljević: Konservacija knjiško-arhivskog materijala. Beograd 1966.

Bibliotekar še:

Arhivska tehnika. Ljubljana 1972.

Otto Wächter: Restaurierung und Erhaltung von Büchern. Archivalien und Graphiken. Wien, Köln, Graz 1975.

H.J.Plenderleith: The Conservation of Antiquities and Works of Art, Part 1. London, Oxford, Universith Press.

A.Gallo: Patologia e Terapia del Libro. Roma 1951.

7) Tuji jeziki

Od strokovnih revij v angleščini priporočamo

The Library Quarterly
Library Trends

Kot učbenik za obnovitev temeljnega znanja angleške slovnice in besednega zaklada priporočamo

Dana Blaganje: English for all occasions

Od strokovnih revij v francoščini priporočamo

Bulletin des bibliothèques de France
Livres hebdo

Kot učbenik za obnovitev temeljnega znanja francoske slovnice in besednega zaklada priporočamo

Anton Grad: Francoska vadnica I-IV

Od strokovnih revij v nemščini proporočamo

Bücherei und Bildung

Kot učbenik za obnovitev temeljnega znanja angleške slovnice in besednega zaklada priporočamo

Valter Braz, Ana Renčelj, Käthe Grah: Nemščina I-III (I-II za knjižničarja, III za višjega knjižničarja in bibliotekarja)

Od strokovnih revij v italijansščini priporočamo

Accademie e biblioteche d'Italia

Kot učbenik za obnovitev temeljnega znanja italijanske slovnice in besednega zaklada priporočamo

Anton Grad: Učbenik italijanskega jezika

Od strokovnih revij v ruščini priporočamo

Informacija o bibliotečnem delu i bibliografii za rubežom. Sbornik materialov

Sovetskoe bibliotekovedenie

Kot učbenik za obnovitev temeljnega znanja ruske slovnice in besednega zaklada priporočamo

Vlasta Tominšek: Ruska jezikovna vadnica
I-III

Od strokovnih revij v madžarščini priporočamo

Magyar Könyvszemle

Kot učbenik za obnovitev temeljnega znanja madžarske slovnice in besednega zaklada priporočamo

Bánhidi-Jókay: Learn Hungarian

P R E I Z K U S   Z N A N J A

za knjižnične delavce, ki imajo nižjo ali nepopolno srednjo šolo in delajo na delih in nalogah v osnovni knjižnični dejavnosti. (Samoupravni sporazum o pridobivanju strokovnih kvalifikacij bibliotekarske stroke člani od 114 do 117.)

A) S P L O Š N I   D E L

1) DRUŽBENOPOLITIČNA UREDITEV SFRJ IN SRS:

Osnovna načela družbenopolitične ureditve. Položaj delovnega človeka in občana. Vsebina samoupravljanja. Skupščinski sistem. Družbenopolitične organizacije. Varstvo družbene ureditve.

Temelji družbenopolitičnega sistema. Federalizem v Jugoslaviji.

Organizacija in delovanje družbenopolitičnih skupnosti. Federacija. Republika. Občina. Krajevna skupnost.

2) DRUŽBENOEKONOMSKA UREDITEV IN POLOŽAJ ORGANIZACIJ ZDRUŽENEGA DELA:

Osnovna načela družbenoekonomske ureditve. Organizacija združenega dela. Upravljanje v organizacijah združenega dela. Sredstva organizacij združenega dela. Statusne spremembe v organizacijah združenega dela. Prenehanje organizacije združenega dela.

3) DRUŽBENOEKONOMSKI ODNOSI DELAVCEV V ZDRUŽENEM DELU:

Medsebojna razmerja delavcev v združenem delu.
Delovno razmerje. Pravice, odgovornosti in obveznosti delavcev. Varstvo pri delu in varstvo pravic delavcev. Odgovornost delavcev. Prenehanje delovnega razmerja.

4) SOCIALNO ZAVAROVANJE:

Zdravstveno zavarovanje. Pokojninsko zavarovanje.
Invalidsko zavarovanje.

S e z n a m l i t e r a t u r e :

Ad 1), 2) 3) in 4):

Priročnik za dopolnilno izobraževanje. Ljubljana.
(vedno najnovejša izdaja).

Ad 3):

Samoupravni splošni akti organizacije združenega dela, v kateri delavec dela.

B) P O S E B N I D E L

1) POSLOVANJE KNJIŽNICE

Pot knjige skozi knjižnico od nabave do postavitve v skladišče.

Bibliotečno gradivo. Vrste publikacij: knjige, publikacije v več zvezkih, tekoči tiski: vrstne publikacije, knjižne zbirke, časniki in časopisi. Dela individualnih avtorjev; korporativni spisi; anonimna dela.

Izbira knjig in drugega bibliotečnega gradiva. Postavljanje več izvodov iste publikacije.

Evidentiranje nabavljenega bibliotečnega gradiva. Inventarizacija. Skrb za vezavo.

Označba lastništva. Signiranje. Akcesijska obravnavna raznih vrst publikacij. Obdelava in hramba dublet.

Bibliotečni katalogi. Abecedni imenski, stvarni, krajevni in drugi katalogi. Matični katalog. Posebni katalogi. Osnovna načela za sestavo abecednega imenskega kataloga, sistematskega kataloga, predmetnega kataloga.

Načini postavljanja knjig. Uvrščanje prirastkov. Iskanje in izdaja naročenih knjig. Vstavljanje vrnjenih knjig.

2) HIGIENA KNJIŽNIČNEGA GRADIVA

Sestavni deli knjige. Osnovno znanje o snoveh, ki sestavljajo knjigo in njihove lastnosti. Činitelji, ki vplivajo na obstojnost, povzročajo obrabo, poškodbe in razpad knjižničnega gradiva. Preventivni ukrepi zoper te činitelje.

Ravnanje z zdravo in obolelo knjigo. Mala popravila poškodovanih knjig.

Prostori, njih oprema in pogoji za shranjevanja knjižnega gradiva (temperatura, ogrevanje, razsvetljava, prezračevanje, čiščenje).

L i t e r a t u r a

Poslovanje knjižnic:

Dopolnjena navodila za vodenje inventarne knjige za knjižnice. - Obvestila republiške matične službe, št. 16, 1978

Še nekaj primerov za vpis publikacij v inventarni katalog. - Obvestila republiške matične službe, št. 18, 1979

Zaščita knjižničnega gradiva:

A. Gspan: Konserviranje in restavriranje bibliotečnega gradiva. 1966. (Ustrezna poglavja.)

PRIJAVE K STROKOVNIM IN SPECIALISTIČNIM IZPITOM,
PROŠNJE ZA PRIZNAVANJE KVALIFIKACIJ

Ker prijave k izpitom in prošnje za priznavanje kvalifikacij marsikdaj ne vsebujejo vseh podatkov, ki jih potrebuje izpitna komisija in komisija za priznavanje kvalifikacij, v nadaljnjem objavljamo nekaj napotkov.

I. P R I P R A V N I Š K I D N E V N I K

1. Naslovna stran dnevnika vsebuje tele podatke:
  - a) Priimek in ime pripravnika (za pripravnice če je treba tudi dekliški priimek);
  - b) rojstne podatke;
  - c) strokovno kvalifikacijo, za katero se pripravlja;
  - č) dela in opravila, ki jih bo po pripravniški dobi opravljal(a);
  - d) datum začetka strokovnega pouka;
  - e) datum zaključka strokovnega pouka;
  - f) ime in priimek mentorja.
2. V nadaljevanju pripravnik(ca) vpisuje vrsto opravil, ki jih je opravljal(a). Ob zaključku pouka v vsaki enoti, podpiše dnevnik vodja delovne organizacije oz. enote, v kateri je potekalo delo.
3. Ob koncu strokovnega pouka zapiše mentor mnenje o pripravniku(ici).

II. P R I J A V A K S T R O K O V N E M U I Z P I T U

Prijava naslovljena na Izpitno komisijo pri Narodni in univerzitetni knjižnici, Ljubljana, Turjaška 1, vsebuje tele podatke:

- a) Priimek in ime (dekliški priimek);
- b) rojstne podatke;
- c) zadnjo končano šolo (tudi smer);
- d) delovno organizacijo in enoto, kjer združuje delo, in dela in opravila, ki jih bo opravljal po doseženi kvalifikaciji;
- e) od kdaj do kdaj je opravil pripravniško dobo za bibliotekarsko stroko;
- f) skupno delovno dobo;
- g) morebitni že opravljeni strokovni izpit;
- h) iz katerega tujega jezika oziroma tujih jezikov želi opravljati izpit;
- i) opravljanja katerih predmetov je po sporazumu oproščen.

1. Priloge

- a) obvezna: - izjava organizacije združenega dela
- b) po potrebi: - soglasje o skrajšanju pripravniške dobe;
- dokazilo o upravičenosti oprostitev;
- dokazilo o že opravljenem strokovnem izpitu.

2. Izjava organizacije združenega dela vsebuje:

- Ime in priimek kandidata in kvalifikacijo za katero bo opravljal strokovni izpit;
- potrditev resničnosti kandidatovih navedb v prijavi;
- od kdaj dela kandidat v organizaciji in za katera dela in opravila je bil sprejet;
- kakšno izobrazbo ima delavec (zadnja končana redna šola);
- kdaj in kje je opravljal pripravniško prakso;
- strokovno oceno pripravniške prakse.

III. P R I J A V A K S P E C I A L I S T I Č N E M U
I Z P I T U

a) Prošnja za odobritev naslova pismene naloge.

Prijava naslovljena na Komisijo za priznavanje kvalifikacij bibliotekarske stroke, Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana, Turjaška 1. vsebuje naslednje podatke:

- Ime in priimek kandidata;
- delovno organizacijo, v kateri je zaposlen;
- dela in opravila, ki jih opravlja;
- kdaj je opravil strokovni izpit;
- opis strokovne problematike in naslov teme, ki jo želi obdelati v pismenem delu;
- prijavi mora biti priloženo mnenje delovne organizacije, ki potrdi točnost podatkov v prijavi in daje soglasje h kandidatovi prijavi.

b) Prijava k specialističnemu izpitu vsebuje:

- Ime in priimek;
- rojstne podatke;
- delovno organizacijo, in dela in opravila, ki jih opravlja;
- kdaj je opravil bibliotekarski strokovni izpit;
- naslov pismenega dela;
- kdo je bil njegov mentor;

Prijavi mora biti priloženo pismeno delo.

IV. P R O Š N J A   Z A   P R I Z N A N J E S T R O K O V N I H   K V A L I F I K A C I J

a) Prošnja za priznanje strokovne kvalifikacije naslovljena na Komisijo za priznavanje kvalifikacij bibliotekarske stroke pri Narodni in univerzitetni knjižnici, Ljubljana, Turjaška l., vsebuje:

- Priimek in ime;
- rojstne podatke;
- šolsko izobrazbo;
- kje in pri katerih delih in opravljenih dela;
- kdaj je kandidat opravil strokovni izpit in za katero kvalifikacijo;
- kdaj je kandidat opravil specialistični izpit;
- strokovne kvalifikacije, ki so mu že priznane;
- skupno delovno dobo;
- za katero kvalifikacijo prosi.

b) Kandidati za kvalifikacijo "višji bibliotekar specialist" in "bibliotekarski svetovalec", prilože kratek opis strokovnega dela, pri čemer naj upo-

števajo predvsem posebne pogoje, kot jih navaja 93. člen samoupravnega sporazuma o pridobivanju strokovnih kvalifikacij.

- c) Kandidati za kvalifikacijo "višji bibliotekar specialist" in "bibliotekarski svetovalec", priložijo bibliografijo svojih strokovnih del.
- d) Delovna organizacija pošlje komisiji skupno s kandidatovo prošnjo svojo izjavo, v kateri potrdi točnost kandidatovih navedb in poda oceno kandidatovega strokovnega dela.

PRI NARODNI IN UNIVERZITETNI KNJIŽNICI LAHKO NAROČITE

- ABECEDNI imenski katalog. Ljubljana 1967. (25 din)
- BAJEC, J.: Slovenski časniki in časopisi 1937-1945.
Ljubljana 1973. (100 din)
- BULOVEC, Š.: Bibliografija slovenskih bibliografij
1561-1973. Ljubljana 1976. (100 din)
- ISBD(M): Mednarodni standardni bibliografski opis mono-
grafskih publikacij. - 1. standardna izdaja. Ljubljana
1975. (20 din)
- ISBD(S): Mednarodni standardni bibliografski opis serij.
Ljubljana 1975. (20 din)
- KATALOG rokopisov Narodne in univerzitetne knjižnice.
Ljubljana 1975, (70 din) 1976 (30 din), 1977 (100 din)
- LOGAR, J.: Uvod v bibliografijo. Ljubljana 1970. (50 din)
- NOVOSTI UDK s področja družbenih ved. Ljubljana 1977.
(50 din)
- OBVESTILA republiške matične službe. (20 din)
- SEZNAM tujih periodičnih publikacij, ki jih v letu 1977
prejemajo knjižnice visokošolskih zavodov v Sloveniji.
Ljubljana 1977. (150 din)
- SEZNAM tujih periodičnih publikacij, ki jih prejemajo
univerzne, znanstvene in specialne knjižnice v Sloveniji.
Dopolnilo in dodatek za leto 1978. Ljubljana 1978.
(150 din)
- SEZNAM tujih periodičnih publikacij, ki jih prejemajo
univerzne, znanstvene in specialne knjižnice v Sloveniji.
Dopolnilo in dodatek za leto 1979. Ljubljana 1979.
(150 din)
- SEZNAM tujih periodik, ki jih prejemajo knjižnice v Sloveniji.
Ljubljana 1962. (11 din)
- SLOVENSKA bibliografija za leto 1949 (15 din), 1950 (15 din),
1954 (15 din), 1955 (13 din), 1956 (30 din), 1957 (45 din),
1958 (30 din), 1959 (25 din), 1960 (32 din), 1961 (32 din),
1962 (32 din), 1963 (32 din), 1964 (32 din), 1965 (36 din),
1966 (44 din), 1967 (44 din), 1968 (80 din), 1969 (180 din),
1970 (180 din) 1971 (200 din), 1972 (250 din), 1974 (350 din).
- STANDARDI za javne knjižnice. Ljubljana 1975. (20 din)
- VODIČ kroz narodne biblioteke Jugoslavije. Beograd 1979. (200 din)
- VODIČ po knjižnicah slovenskih univerz. Ljubljana 1976. (5 din)
- VRANČIČ, R.: Uporaba knjižničnega gradiva in informacijska
služba v knjižnicah. Ljubljana 1969. (15 din)
- ZBORNİK Narodne in univerzitetne knjižnice. I. Ljubljana 1974.
(40 din, za člane DBS 30 din).
- ZBORNİK Narodne in univerzitetne knjižnice. II. Ljubljana
1978. (100 din, za člane DBS 50 din).

Izdala, založila in razmnožila kot interno publikacijo
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana, Turjaška 1.
Uredila Miša Sepe. Odgovarja Tomo Martelanc. Naklada
500 izvodov. Cena 20 din.

YU ISSN '0350-3577